

CAZKEDİSİ

sayı 20

CazKedisi' nin kalbi, sessiz sedasız yirmi kez attı, bir yılın yeni bir yıla devrildiği şu sıralar, devrildiği gibi kötülükler iyiliklerin üzerine.

Ancak, yine de yaşasın üç sayısının uç rengi...

1.caz şarkıcılarının rengi gibi/bin yaşında yeşil ve siyah/çocuklarım var benim/yapraklarımın ucu kan/sökerek hecesini toprağın/öpesim gelir alınından/kadim çocuklarımın/zeytinlerim var benim.

2.zeytinlere gittim/sığırcıklar yoktu/babama baktım/kaşları koca-mandı dağların/ben de oyuncaklar aldım/kız kardeşine ze-us'un/altından geçmek için/bir sabah ebemkuşağının

3.bütün ellerinle/sarı bana gökyüzü/görebilmem için/bir çiçeğin ömrünü/teşekkür ederim/sevgili günlük/ve sana melek/bana sunduğunuz/güllük gülistanlık/bir ömür teşekkür/ömrüm sana/sakin ve müteşekkir.

- hasan varol
- büşra künteci günay
- mehmet mümtaz tuzcu
- ali hikmet eren
- erkut tokman
- m. mahzun doğan
- perihan baykal
- hüseyin peker
- şaban çetin
- dolunay aker
- oğulcan yiğit özdemir
- erkan karakiraz
- eşref yener
- bahtiyar kaymak
- celâl inal
- yusuf alper
- azime akbaş yazıcı
- ayşen deniz n.
- necati eker
- ayşe özgür aydoğan
- hüseyin can kaçar
- mustafa dursun
- joseph brodsky
- ozan çororo

düş vı hasan varol

Yağmaya meyilli bulutlar gibisin sevgilim
Kırpiklerinden kaşın gözün alnından
sıcak bir öpücük geçsin isterim

İnsanın içine aktığı zamanlar vardır
İnsanın sevgiden yana çözüldüğü,
İnsanın boğulduğu anlar...

Oturduğun masaya oturdum da
Canlandı odada birden güler yüzün sevinçle
Kokunla içim ayaklandı içim doldu birden.

Nasıl da el veriyor yaşanmışlık...
Sustum, ilk kez tanışan bir sevgili gibi mahcup, kızardım
Baktım karşımda yüzün aydınlık

Suçlu hissettim kendimi, sevgin içime yağar gibi şimdi
Sevdim ben, masumum dedim, güldüm
Bir hüznün çöktü içime yokluğundan içime.

"Masumum" dedim, güldüm hınzırca
Yokluğun ah yokluğun uykum içinde
yine birlikteymişiz gibi.

---

büşra künteci günay

Yüzüme beş anı çizgisi daha diktirdim bugün.
Kulaksız Sezar hasret içinde duydu acımı.
Ona nefis bir rüya hazırladım.
Elleri olmayan gölgeleri toplayıp yola çıkıyorum.
Hani bir nefes daha yaratsa düşlerim
İlk soluğu ona bahşedeceğim.
Yüzük parmağıma bakır döktürdüm bugün.
Anlam arasın zeytin dalını iliştiyorsun diye.
İmparatorluğuna çomak soku yaratılışım.
Ondan yakan yakana Roma'yı.

bu satırların yazarı

Dikkat: bu satırların yazarı kimi zaman çok hususi sebeplerle yazılarını Müdrik Toykara imzasıyla dizgiye vermektedir. Müfit Ağabey ya da Müfit Makule olarak da siz kıymetli karilerin karşısına çıkabilir.

Yalnızca şiir ve şiirimsi basan dergiler sinirlerimi bozduğu için, üstünde Şanlı Otuzbeş

Edebiyat Mecmuası yazan yayınız beni fena kışkırttı. Dile getirdiğiniz kaygılar ve bazı uyarılarınız ilk anda beni hafifçe yaraladıysa da, daha sonra sizleri haklı buldum ve alıştım.

Biz orta yaşlı, şöhrete hasret bırakılmış heccavlar, uzunca bir zamandır, birbirimize okuyoruz yazdığımız metinleri. Çok komik şeyler yazdığımız halde, gülen tek kişi olmuyor aramızda. Yastayız. Sanat mecmualarının bizleri doğru tartmasını, ışığa çıkarmasını bekliyoruz.

Bir arkadaş, " bizi anlayan olmadı, böylece ölüp gideceğiz " şeklinde konuştu geçen akşam.

Ben aslında bu anlaşılmamış dahi numaralarına da şiddetle karşıyım. Dahiy'sen o korkunç zekanla anlaşılır olmanın yollarını keşfeder ve kullanabilirsin. Ne var ki sorun bu değil.

Ben kariyerime Karakastor karikatür dergisinde başladım. Derginin sahibi, pazarcı esnafı gibi bağıra çağıra sattığı malı öven biriydi ve bunun acaip faydasını görüyordu. Ben de oradan öğrendiğim bu yöntemi çok değişik formlarda uyguladım.

Bir iki arkadaşın desteğiyle yayınladığım dergilerde (Manuel Mandalin, Zinfanfan...) hem çok güçlü tekstler sergiledim hem de mamullerimi bizzat alkışladım.

Ne ki bir gün birdenbire çok sert bir rüzgar vurdu devirdi parıltılı varlığımı. Çok ağır bir hastalıkla sarsıldım. İki yakınımı kaybettim. Finansal, siyasal ambargolar eklendi bunlara.

Gülmecenin gümüş gözyaşından koparıldım. Toparlanmam zaman aldı. Özgüvenimi kazanmak üzereydim ki meteo programı acı haberi verdi: sanat dünyasında iklim değişmişti. 16.000 juvenil şiirci, beyaz, soğuk bir kanla yazmaya başlamışlardı. Birbirlerinden tiksiniyor, birbirlerine bayılıyordu hepsi.

Manuel Mandalin dergisinden bir iki alıntıyla bitireceğim.

Kaleme getirdiğimiz metinler (ki mizah'ın, edebiyat'ın hem beyni hem yüreği olduğunun kanıtıdır) olağandışı sarsılmazlık garantisiyle en seçkin dergilerce kabul edildikleri için, yazılarımızın son kullanma tarihi bulunmamaktadır. İhtiva ettikleri kelimelerin sağlamlığıyla korunup, yaşamın menentsiz var-sıllığıyla renklendikleri için, koruyucu ve renklendirici içermezler. Dev Münekkid Hürsoy Kıvrakefe (ki çoktan hak ettiği yokozuna mertebesine sonunda ulaşmıştır) yazılarımızı, manzume aromalı

eşsiz nesirler olarak tarif etmiştir.

Yerginin, ironinin asitli kazanı bizde.

Şanlı Otuzbeş gibi mecmualarda yeniden şahlanacağıma inanıyorum.

Akseptans göndermeniz tercihimdir.

Üretim yeri: Kara Kuğu sokağı, Amiller Apartmanı, zemin kat, daire 1

Deniz Bostanlığı - Kordelya

Not. Yüksek nitelikli mizah yazıları, imalat sırasında amiline en yüksek sarfiyatı yaptırmaktadır. Müellifin canından koparıp insanlığa armağan ettiği bu metinlerin organizmaya maliyeti hakikaten şaşırtıcı boyutlardadır.

Misal. Bir A4 sayfası komikliğin aküden emdiği kimyasal, takribi 440 mililitre derişik fosfordur.

Saygılarımla

Mihrigür Aktuz

kılıç ve kalkan savaşları

ali hikmet eren

1.

yalınayak bir kaçaktı odamda her kadın
ne kadar da azdılar bileklerinden
anladım yokluklarını-

saçlarını dağıtıp saldırmıştı savaş alanıma biri
korkacağı mı sandı yeelerinden. elinde bir kalkanı
bile yokken kabuğundan-

uzun bir savaş sonra kimsenin sağ çıkmadığı--

2.

ölülerimizi topladı çocuklar biz ölmeyince, kan ve
sperm... kokularını toprak suların, ganimetlerini-

bölüşüp uzaklaştık savaş alanından

3.

biri bizi kaldırsın için inledi az ötede bir kılıç
savaş yeniden başlarken!

Kaldı mı bilmediğimiz bir şey
Gidilecek bir yer; söyleyecek bir şey yeni?

Sevmeyi paranteze
Aşkı ayaklar altına almak
Bircik olanı korumak
Bir tanısan benden vazgeçemezsin
Araya birilerini koymak
Kim haklı kim haksız? Bir yargıya ulaşmak
Sonunda hiçbir yere ıssız durak
Vazgeçilmez birisi ya da özlenen bir şey
Savaşta terk edilmiş bir şehir
Olmak olmak olmak
Aslında olamamak
Belki barış belki sevgi belki de merhamet...

Ya kaçınılmaz ilk ölüm ve beklenen acı son
Tutkulara, hırsta, kinde, nefrette...
Sıra sıra ardı ardına zincirleme bu trafik
Hınca hınç kazazedeler en uzun ölümler
Kabristanında bir ülke, o şehir
O birisine, sevenine aittir
Farkına varmadığı en kısa intihar
Öğrenilmeyenin küflü kileri
O küçücük cahillik ne büyük şey
Dünyada kök salmak
Varlığına ağaç
Rahat bir gölge ışısız ruha
Dosdoğru ise doru ise Doğu
Bir annenın karnında yıldızlar
Çün doğdu evrene tün
Aydın kayısı tazeliğinde
Büüklüğünü görmeden gün öldün
Koca bir yalanın hazırladığı
Soruları yanlış bulmacada
Boş karelerde eksik

Burası neresi yoksa bir keârhane mi?
Ne büyük şey bu dünyada konaklamak
İki sesli harfin açık seçik flörtünde
Türkçe' ye ihanet abiler ablalar!
İkisinden biri düşse içinden aramıza
Kârhane beyinlere ha!
Kerhane tutkulara ya!
Yamana yamana bu dünya
Burnumuza gelen pis kokusuyla
Döner durur keskin bir bıçağın ucunda kebaba
Kesilip kesilip satılan
Yağlı yanmış bir ateşte kıyım kıyım

Gülün kokusunu özler şen-güller
Sen-gül gerçek ve içten bir şey kaldıysa
Bırak onlar dökülsün yaprak yaprak
Gülmekle gül arasındaki doğru ilişkidenden
Dikenleri söküp atanlar
Hep çelişkili yaşayanlar
Akılda ikirciğini avutanlar
Durmuş zamanın varlığında tik tak
Huzurlu saatlerde gür güm atarak
Mutluluk kil kür kün kinden küle ateşi yakan
Neşeyi pür sür top yekûn dünyayı önümüze
Ya İstiklâl ya da ölüm kalır bize.

17. 06. 2016/30.11.18, İzmir

m. mahzun doğan

caz günlükleri

bir küskünlüğün bitişi ve zeus'un şaşırttığı yol...

11 Ocak 2008, Cuma, Ankara

Yolculuk telaşıyla, –Belki bir daha dönemem telaşı bu!– koşturup durdum evin içinde... Kitaplar, dergiler bir yana... Notlarım... El yazısıyla tutulmuş notlar... Ah, gücüm yetse, bir gecede aktarsam hepsini bilgisayara... Mülkiyelilerde içmişiz... Kiminle? **Eser Gürson**'la... Notlar almışım. Elime geldi işte... Ne yapsam? Bir sarı zarf geçiyor elime... Üzerine, "Nabakov" yazmışım. Açsam, ne çok gazete kesiji çıkacak içinden. Okusam onları yeniden... İlk kez okuyor gibi... Ali Yüce'yle bir söyleşi yapmıştım. Günlerdir (Belki aylardır demeliyim), arıyorum o söyleşiyi... Buldum işte... Gri renkli bir Çağdaş Türk Dili Dergisi... Nisan 1993 tarihli 62. sayı. Balık iskeletleri var kapakta... **Cemil Eren**'in... Bu söyleşiyi aktarsam bilgisayara... Şu sürprize bak... Yayımlanan ilk şiirimin fotokopisi geçti elime... "Sevda, umut, öfke" (Demokrat Gazetesi, 3 Mayıs 1980)... Bunu, "Şiir Dünyam" dosyasındaki, "İlk Şiirler" bölümüne aktarsam... Yetmedi... 4 Ağustos 1978 tarihli Yeni Asır Gazetesi'nden bir haber metnini kesmişim. Çok mu önemli? "Banaz'da kamyon taksi çarpıştı: 4 ölü". Başlık bu... Haberi yeniden okudum... Mahreç olarak, majiskül harflerle, "UŞAK BÜROSU" denilmiş. "Banaz'ın Düzlüce Köyü yakınında meydana gelen kamyon-otomobil çarpışmasında dört kişi öldü, üç kişi ağır yaralandı." diye başlıyor haber. Haberde adı geçenlerin hiçbirini tanımıyorum. Saklama nedenim ne olabilir? Bir olasılık var... O da, bizim köyün altında-

ki otobüs yolunda, karşıdan kaşıya geçerken çarpılıp ölen bir köylümüz vardı... O mu? Onun adını da şimdi anımsayamıyorum ki! Ya da trafik kazası nedeniyle de olsa köyümün adını görmek gazetede....

Haberde tümceler şöyle:

"Mehmet Akın yönetimindeki AH-VS-105 plakalı otomobil Afyon yönünde giderken karşıdan gelen Yusuf Çivi yönetimindeki 20 AZ 453 plakalı buğday yüklü kamyonla çarpıştı. Şiddetli çarpışmada; Mehmet Akın (35), Kekal Akçora (23), Alman uyruklu Ursula Henckel ile kimliği tesbit edilemeyen bir şahıs öldü. Otomobilde bulunan PTT memuru Ali Rıza Özyurt, Ali Akçora ve kamyon şoförü Yusuf Çivi ağır yaralı olarak Uşak Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Kimliği tespit edilemeyen şahsın, şehirlerarası otobüsten inip olay anında karşıya geçmeye çalışan bir şahıs olduğu anlaşıldı."

Yıllar önce kestiğim bu haber metni... Böyle şeyler... Hepsi bağlıyor beni... Nasıl çıkarım yola? Çıkacağım elbet... Onun için, sabahın köründe, saat 06'ya doğruydu. Girdim Kamil Koç'un internet sitesine... Biletimi aldım. İyi ki hâlâ geçerli bir kredi kartım var... Bu akşam, 21.30'da kalkacak otobüste, 4 nolu koltuk benim bu nedenle...

***

Öğleyin kalktım. Çok çalışmam gereken bir gündü... Öncelikle, Altınoluk'taki şiir etkinliğinde yapacağım konuşmanın metninin omurgasını oluşturmam gerekiyordu... Söyleyeceklerimi biliyorum da, elimde bir yazılı döküman da olmalıydı... **Memet Fuat**'ın "Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi"ni (1), Papirüs Dergisi'nin "İkinci Yeni Antolojisi" adlı özel sayısını (2) ve **Hikmet Altınkaynak**'ın "Edebiyatımızda 1940 Kuşağı" (3) kitaplarını koydum önüme... Günü onlarla geçirdim. Yazı da çıktı ortaya...

Bununla bitmiyordu iş. Bir de, Kaz Dağları'nda, siyanürle altın aranmasına karşı bildiri isteniyordu. Tematik şiir dosyamdaki Kaz Dağları'yla ilgili çalışmamdan yararlandım bunun için de... Bir de, geçenlerde, **Anna Ahmatova**'nın kitabını (4) okurken, oradan alıntı yapmıştım. Bu bil-

diride kullanayım diye... Kitaba adını veren "Yaban Balı Özgürlük Kokar" şiirindendi dizele-

"Yaban balı özgürlük kokar,

Toz, güneş ışını kokar,

Bir kızın ağızı – menekşe

Ve altın – hiçbir şey kokmaz altın."

Bildirinin adını, "Onlar Şiirin Düşmanı" koydum.

Hâlâ bitmemişti işim. Çünkü, bir de renga yazmamız gerekiyordu. Etkinliğe katılacak öteki şairler yazmıştı ve **Ahmet Ağabey** (Uysal) bana internetten ulaştırmıştı onları. Bense yazmamıştım henüz... Bir kadeh rakı koydum. Başladım, diğer arkadaşların yazdıklarını okumaya... Ahmet Ağabey, **Dinçer Sezgin**, **Burhan Günel**, **Bülent Güldal** ve **Ayten Mutlu**'nun dizelerini okudum... Zaten, Kaz Dağları dosyasını okumam, beynimi bu duyarlığa yönlendirmişti... Başladım yazmaya... Yazdım:

*"Bana şiirini söyle, rüzgârın, otun, yamaçlarının
ki, denize karşı, binlerce yıldır gülümseyen
kalbini oku, yağmur damlasının*

Bak, okuyor şairler... El almışlar Homeros'tan

Ey, altın arayıcı, senin alfaben yanlış!"

***

Ben böylesi şeylerle boğuşurken, akşamüzeri, **Siren**'den (Kerman) cep iletisi geldi... Yeni bir aşk tanımı yollamış bana ve "Ne dersin?" diye sormuş... Yolladığı tanım mı? "Aşk, söyleyebildiğin şeyler değil, içinde kalanlardır" Ona, şu yanıtı verdim:

"Benim aşkla ilgili düşündükleyime daha yakın..."

(20.05)

14 Ocak 2008, Pazartesi Ankara

Cuma gecesi yolda geçti. Biraz alkol de almış olmama rağmen, uyuyamadım bir türlü... Uyanık da sayılmazdım. Kendimde değildim kısacası... Ön koltuktayım ya... Yolları izledim

durdum... Gecenin karanlığında, etrafı göremiyorum zaten... Yolun ortasındaki beyaz çizgiler... Akıp gelip, otobüsün yediği, yuttuğu beyaz çizgiler...

(...)

Dönüş biletimi aldım, Pazar akşamı için... Sonra da yürüyerek, otele gittim. Resepsiyon'da genç bir kız vardı. "Yer ayrılacaktı..." dediğimde, "Film ekibinden misiniz?" dedi... Bir de film ekibi vardı demekki otelde... O civarda bir film çekiliyordu demek... Şiir programı için geldiğimi belirterek, adımlı söylediğimde ise, "Şiir etkinliğine gelecekler için ayrılan odalar doldu..." deyip adları saydı... **Burhan Günel**, **Ayten Mutlu**, **Kemal Özer**, **Mehmet Başaran**, **Çiğdem Sezer**... "Herkes tek kişi olarak kalmak istedi... Bilmem ki!" falan derken, sonra bir anahtar verdi. Çıktım odaya. Ayaklarımı yıkayıp, yattım hemen...

Öğle üzeri, cep telefonumun çalmasıyla uyanımdım. **Zeki**'ydi (Keskin) arayan... Balıkesir'deymiş. Etkinliğe yetişmeye çalışacağını söyledi... Kalktım ve aşağı indim. Lobiye... Herkes oradaydı... Selamlaşırken, ilginçtir, sanki aynı anda uyanmış ve aşağı inmiş gibi Burhan Günel geldi... En başta ben vardım. "Mahzun merhaba!" deyip elini uzattı. Ben de "Merhaba!" dedim... Tokalaştık. Yıllar sonra... O elini uzatmasa, konuşmayacaktım. Bu anı merak ediyordum. Sanki, hiçbir kırgınlık yok gibi davrandı... Ertesi gün, kitabını imzalayıp verdi... "Adınla" (5) adlı şiir kitabını... Şöyle yazmış:

"Değerli şair kardeşim M. Mahzun Doğan'a, Altınoluk'ta merhaba."

Zeytinli Belediye Başkanı **Şadan Aytaç** söyledi. Kaz Dağları'ndan altın çıkarılırsa, 180 milyon YTL gelecekmiş Türkiye'ye... Aytaç, konuşmasını, **Enver Gökçe**'nin o güzelim şiiriyle sonlandırdı:

BİR MİLLİ KURTULUŞ TÜRKÜSÜ

Zalım!

Hemi de kötü dinli gavur,

Nasıl da bağdaş kurmuş toprağıma

Gülümü harmanımı savurur!
Kara gözlerini
Sevdiğim oğlan,
Bize oldu olan
Topla Antep'i, Çukurova'yı
İzmir'i, Urfa'yı, Konya'yı,
Haydi ha!
Ne durursun Munzur!
Engini de deli gönül engini
Kutluyalım şol kurtuluş cengini
Hayını,
Kompradoru, pezevengini,
Vur
Kara yeğenim vur!

***

Etkinlikte, Mehmet Başaran konuştu önce... "Söylenceden Gerçeğe İda ve Altınoluk". Onun konusu buydu... Sonra ben... "Cumhuriyet Dönemi Şiirimizde Açılımlar, Evreler..." Benim konum da bu... Konuştum. Önümde yazılı metin vardı ama, neredeyse hiç bakmadım o metne... Hepsi usumdaymış meğer... Benim konuşmamın ardından şiir dinletisi başladı. Kemal Özer, Ayten Mutlu, Burhan Günel, **Ayhan Can** (Keman da çaldı ama...), **Halim Yazıcı** şiir okudu. Sonra "Körfez Şairleri"... **Hıfzı Aksoy, Ahmet Uysal, Hüseyin Cahit Kerse, Bülent Güldal, Ahmet Yılmaz Tuncer**. Beni unuttu Çiğdem (Sezer). Ayten (Mutlu) anımsattı ve ben de çıkıp, "Muâllâ"yı okudum... Genel olarak, toplumsal iletisi önde şiirler okunmuştu. Savaş karşıtı şiirler... Ben çıktığımda, "Ben biraz farklı bir şiir okuyacağım... **Ahmet Muhip Duranas**'ın 'Fahriye Abla' şiiri ni bilirsiniz... Herkesin bir 'Fahriye Abla'sı vardır. Benim de vardı. Onu anlattığım bir şiir" dedim ve okudum.

Dinçer Sezgin'in adı da vardı programda ama, gelememi... Grip olmuş. Hastaymış. Onun şiirini Çiğdem (Sezer) okudu.

Tayfun Hakan Kağan son olarak söz aldı. Şiirini okudu, sonra da bir türkü söyledi sazıyla... Programa göre, çok türkü söyleyecekti de... Baktı ki, uzadı program, dikkatler dağıl-

dı, vazcaydı.

Zeki (Keskin), **Meral** ve kızlarıyla etkinliğin ortalarında geldi. Ancak fazla kalamadı. Bir hastası aramış. Kızlarını alıp gitti. O gitse de, Meral kaldı... Akşam, Zeki de yeniden katıldı aramıza...

Sonra akşam keyfi başladı. Otelin lokantasına geçtik. Yemeklerimizi yedik, rakı içtik. Türküler söyledik, şiirler okuduk... Artık, dostlarımla benimle özdeşleştirdiği "Beyaz Giyme İz Olur"u söyledim elbette... "Acıyı Bal Eyledik"i... "Bu Gala"yı, "Aman Avcı Vurma Beni"yi... "Mavilim"i... **Kâzım Koyuncu**'dan "Koyverdun Gittun Beni"yi... Can Yücel'in "Sevgi Duvarı"nı okudum bir de... Tıpkı şiirleri ezberimde tutamadığım gibi, türkü sözlerini de tutamıyorum. Yanımda sözleri yazılı olarak götürmüştüm. Şimdi düşünüyorum da, ne çok türkü söylemişiz. Bunlar benim söylediklerim yalnızca... Tayfun zaten saz çaldı söyledi, Burhan Günel Türk sanat müziği şarkıları söyledi... Mehmet Başaran, arada bir söz alıp, anılarını aktardı. Enstitü yıllarından, yasalı yıllardan, ihbarlardan söz etti... (Söyleşide, özet yapmam gerektiği için, saydığım, sözünü ettiğim şairler arasında Başaran'ın adını anmamışım. Bana, "Harcadın bizi!" dedi. Nasıl üzül-düm buna!)

Akşam keyfini, benim makinanın çalınması kaçırdı. Zeki ve Meral gideceklerdi. Onları yolcu etmek için çıktım kapıya dek. Kapıda, Bülent'le (Güldal) bir sigara içtik. Döndüm ki, makina yok. O, DHA Muhabiri olarak aramızda yer alan **A. E.** tam karşımda oturuyordu. O hiç kalkmamıştı. Bizim masa dışında kimsecikler de kalmamıştı zaten lokantada. Kimin aldığı belli değil mi? Güya bir de, kartını vermişti bana, elektronik posta adreslerini yazdırmıştı. Körfez'de bir dergi çıkarma düşüncesinden söz etmişlerdi Bülent ve Tayfun'la... Beni de Körfez'e almaktan falan...

***

Ertesi gün, Pazar günü, Kaz Dağı gezisi vardı. Biz, belediyenin minibüsündeydik... **Vahap Güreli** jeepleydi. Afrodit Tatil Köyü yazan bir jeeple... Hıfzı Ağabey ve Mehmet Başaran onunla

yaptılar yolculuğu... (Vahap Güreli'yle Güre buluşmasında da görüşmüştük. Candan, sıcağın bir yaşam insanı... Kanımın kaynadığı bir insan...) Tırmandıktan tırmandıktan. Yolda durup su içtik bir çeşmeden. Yolculuğumuz sırasında, şarkılar söyledi Burhan Günel. Yan yana oturmuştuk. Son durağımız, doruklarda bir yerdi. İndik minibüsten. Yürüdük... Güneşliydi... Ama, güneşe rağmen soğuktu. Gürül gürül akan bir çay vardı. İndik çaya.. Kıyıda sarkıtlar... Zeki ve Meral'le fotoğraf çektik sarkıtların yanında... Ahşap bir köprüden geçip sürdürdük yürümeyi. Bu kez Kemal Ağabey'le (Özer) beraberyürüyorduk. Yaşlı. Bastonla yürüyor. Koluma girdi. Biz ağır ağır yürürken, grup epeyce ilerlemişti. Geri gelirlerken biz hâlâ yürüyorduk. İlerde, o suların aktığı çayın yayvanlaştığı bir yerde, yassı kayalar... İnip, üzerlerine bağdaş kurup oturacaksınız. Açacaksınız rakı şişesini... Öyle bir an ne güzel olur... Bu duyguyu yaşıyor insana... Kemal Ağabey'le geri dönerken, arkadaş sesler duydum. Dönüp baktım. Kimse yoktu. Yanılsamaydı. Kemal Ağabey, "Zeus'un sesinin yankılarını duyuyorsun. Sen erdin!" dedi... Kolkola yürüyoruz. Kemal Ağabey anlatıyor... Ben dinliyorum. Dalmışız. O ahşap köprüye gelmeden yukarıya, dağın içine doğru kıvrılan bir yol var. Oraya sapsmışız. Bir süre sonra ayırmsadık bunu ve geri döndük. Bu kez de, "Bak, Zeus şaşırtdı bize bu yolu. Sen erdin ya... Çağırıyor seni! Bunları anlatacağım Başaran'a..." dedi.

Minibüsün olduğu yere geldik ki, kimseler yok ortalıkta. Yukarıda, tarla ortasında bir bina var... Onun önünde birkaç arkadaşı görüş verdik. Oradalardı demek... Döndük o yana. Vardığımızda **Mecbure Abla** (Uysal), "Mahzun, ne güzel yürüyordunuz... Bir yaşlı bir genç şair... Kolkola... Fotoğrafınızı çekti mi istediğim de, o an makineli birini göremedim..." dedi. Öğle yemeğimizi orada yedik. Pilav... Tavuklu pilav. Ne güzeldi!

Altınoluk'a döndüğümüzde, Hıfzı Ağabey (Aksoy) "Geçmişten Günümüze Altınoluk" (6)

kitabını dağıttı. İstanbul yolcularını yolculadık. Kemal Ağabey, Mehmet Ağabey, Ayten... Çiğdem ve Burhan Günel akşam Kamil Koç'la döneceklerdi. Ahmet Ağabey (Uysal) hep beraber olabileceğimizi söyledi de, Zeki'yle Meral, akşama dek konuk etmek istiyorlardı beni. Onlarla gittim. Kızları, nasıl da sevindiler benim gelmememe... Akşam dönecektim Ankara'ya... Otobüsüm, 23.15'te Edremit'ten kalkacaktı. Ancak, Altınoluk'tan bilet alırken, "22.00 gibi burada olun, Çanakkale'den gelecek arabamız var, onunla Altınoluk'a göndeririz sizi..." Öyleyse, Çanakkale'den gelen otobüse Küçükkuşu'dan da binebilirdim. Böyle düşündüm. Yazlıhaneye gidip görüştük, "Tamam!" dediler. Öyle yaptık. Akşam, yolculadılar beni Zeki ve Meral... Ayten (Mutlu) "Yitik Anlam Peşinde"yi (7) verdi. İmzalamamış...

***

Ünal Ağabey (Çardak) hapisteymiş. İş sorunları nedeniyle... Neyse ki, kısa süreliğine girmiş.

***

Sabah döndüm Ankara'ya... Geldim ki, Ankara karlı...

(...)

Otobüste uyumaya çalışsam da, azıcık kestirebilmiştim. Uyuyamamıştım. Eve gelince, hemen yatmak arzusundaydım ama... Yok, çay koydum ve oturdum.

***

Mehmet Başaran'a, "Yorulmaz İşçilerimiz Aşkın" şiirindeki bir sözcüğü soracaktım. "Çakıntılı mı? "çalkantılı" mı? Unuttum.

(14.30)

(1) **Memet Fuat**, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Adam Yayınları, Birinci Baskı: Nisan 1985, İstanbul.

(2) *İkinci Yeni Antolojisi*, Hazırlayanlar: **Mehmet Doğan – Turgay Gönenç**, *Papirüs Dergisi Özel Sayı*, Kasım 1969, Sayı: 41.

(3) **Hikmet Altınkaynak**, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, Türkiye Yazınları Sendikası Yayınları, 1977, İstanbul.

(4) **Anna Ahmatova**, *Yaban Balı özgürlük Kokar*, Çeviren: **Günes Acar**, Ada Yayınları, 1985, İstanbul.

(5) **Burhan Günel**, *Adınla, Karşı Yayınlar*, Birinci Baskı: 2007, Ankara.

(6) **M. Hıfzı Aksoy**, *Geçmişten Günümüze Altınoluk*, Kendi Yayını, 2007, Balıkesir.

(7) **Ayten Mutlu**, *Yitik Anlam Peşinde*, Yom Yayınları, Birinci Baskı: Nisan 2004, İstanbul.

velazquez'in atları

perihan baykal

kışı özlemenin yaşlanmayla ilgisi var mı Angela
elmanın elmasla, aşkın ayrılık?
gülün adının gülle hiç ilgisi yok meselâ
vefa bir semtse huzur yalnızca bir kitap adı

söyle de içine hicran olmasın!
açız, susuzuz, ellerimiz vedakâr
velazquez'in atları ve kamertay!
velazquez'in atları ve kamertay!

hem ömür dediğin nedir ki Angela
bir güz yaprağının kopup dalından
yere düşene kadarki sonsuzluk hissi

çokuşan arı, çağıldayan toprak, attis'in topuğu
üstüne kara çekili perde: maya!

krallar mı söyler hep son sözü Angela
kediler krallara bakabilir oysa, sır değil hiç
ben eskiden Alice'tim ordan bilirim
yakından bakınca da çıplak, uzaktan bakınca da

ün bir yanlıştır anlamadır, çokça yalnızlık
Borges'in kaplanıydım ben eskiden, ordan bilirim
mevsimlerin yasla hiç ilgisi yok meselâ, yazın yazmakla
papatyanın ıhlamurun çay hâlini sevmemenin

dışındaki yıldızı bırak, içine bak
iç de içinin mercanı dolsun!
velazquez'in atları ve kamertay
uzaktan bakınca da mavi, yakından bakınca da

açsın uykusuzluk çiçekleri Angela, dağ çilekleri
nasılsa sabaha daha çok var

kâğıdın ağaran boşluğunda
ipeğini arayan koza ağrısı
eşiğimizde beş köşeli bir sonsuz:

güneşin uykusuyuz
yarına kadar!

hüseyin peker

2020'ye şiirler, dizeler arasında hoş geldin

2020 yılına girdiğimiz ilk günlerde, kitaplığımızda bir yığın dize uçuşuyor, şiir kitapları yeni köşe yaratıyorlar kendilerine.

Şiirimizin Karacaoğlan'dan, Nazım Hikmet'ten, Ahmet Haşim'den, Orhan Veli'den, Edip Cansever'den gelen yüklü bir geçmişi var, daha niceleri var. Yenileri de ekleniyor. Bakıyorum da hepsini bir arada anmak olanağı yok. Ama bazılarını bu raya dizelerle okura ısındırmak üzere yola çıkıyorum. Hedefimiz şiir. Unutulmasın.

"Bu kış çok sert geçti. Sonunda gösterdi yüzünü güneş./ sular çekildi biraz ve büyük kayalara tutunan yosunlar/ renk değiştirdi. Issız sayfalar gibi ağardı acı yeşilleri."

Üstteki dizeler yılın son aylarına yetişen, epeydir özlediğimiz şair Turgay Kantürk'e ait. Mühür kitaplığından çıkan 'Övgüler Kitabı' da okunası bir kitap.

"Limanlarında bir bir say bakalım şehrin en güzel/ Çocuk adlarını, say anne"

Yukarıdaki dizeler de gene yılın son aylarına yetişen Önder Çolakoğlu'nun, Hayal yayınlarından çıkan 'Taş Uğultusu' kitabına ait. Bambaşka alanlara girmiş şair. 'Ça-

pak'taki Çolakoğlu'nu geliştirmiş, farklı sese yönelmiş.

"ne varsa/ gözlüklü bir tavşan/ kılığında bu dünyada/ ne ben anladım bir şey/ nefesimin sesinden/ ne sen uyandın/ şiirimin ininden"

Halim Yazıcı'nın beğenilen, yalın ve Akdeniz kokulu şiiriyle çıkagelen, Klaros yayını 'Sarıl Bana Gökyüzü' başlıklı kitabından aldığım yukarıdaki dizeler de açık dille sevecenliği kucaklayan şiir dilinden örnekler.

Hüseyin Ferhad'ın "Nihayet Bir Cümledir İnsan" isimli şiir kitabı, Şükrü Erbaş'ın, Haydar Ergülen'in, Enver Topaloğlu'nun kitapları ve Özdemir İnce'nin "Gençler İçin 50 Turfanda Miir" kitabı da var 2019'a damga vuran. Bunlardan Haydar Ergülen'in 'İdilikler' (Kırmızı Kedi yayını) kitabından güzel bir dizeyle selamlıyorum yeni yılı:

"seni şöyle kollarını açmışsın da, kucaklar gibi beni dünya yerine"

Hüseyin Korkmaz'ın 'Bekçi Bıyıklı Rönesans Kedisi' adlı yeni ve ilgi çeken kitabı da Klaros yayını etiketiyle raflarda yerini aldı, o kitaptan birkaç dizeyle selam olsun şiire, şaire:

"kavradım alevin söylediği nasihatı/ mum eridikçe ışık yayar/ ya senin, yeter mi ışığın kirli dünyaya"

Fatma Aras'ın Klaros yayını etiketiyle çıkan yeni kitabı doğu ve Azeri rüzgârı gibi esti Ağrı dağının karlı esintisinden, 'İkiz Acılar' da onun çalışkan şairliğinin ürünleri arasındaydı:

"Şimdi kuşlarını uçurmuş coğrafyada yas vakti"

Mustafa Eroğlu, Yeprem Türk, Sevil Avşar

Berna Olgaç, Mustafa Ünver, Uğur Olgar da beğenilen kitaplar çıkardı bu yıl. Bu di-ze de Uğur Olgar'dan:

"bir anlam veremezdim ateşle dumanın ettiklerine"

Yılların şair ve deneme ustası Veysel Çolak, her yıl bir şiir kitabı çıkarma geleneğini 2019'da da bozmadı:

"hepimizin hayatından alıntıdır patlayan her tabanca"

Veysel Çolak'ın Hayal yayını çıkan kitabı 'Kalbim Taraf Tutuyor'dan yukarıdaki di-ze...

Özgün çıkışların şairi Cem Savran, Yazılı Kağıt yayını 'Metal Kelebek' de, 'girdisini çıktısını en iyi o biliyor kent denilen dişli-nin' derken günümüzle hesaplaşan sesle yazıyordu.

İlhan Sami Çomak, 2019 Sennur Sezer Emek direniş ödülünü şiir kitabıyla alırken, bilinen şuydu: 1994 den beri ceza-evinde kaldığı ve bu şiirleri orada yazdığı.:

"uçmaya ve ağlamaya yer bulamıyorum"

Mardin kökenli, ressam çıkışlı şair Hicran Aslan, çalışkan bir şair olduğunu, 'teslim olmayı kurtuluş gibi gören karınca' benzeri dizelerinden ve Klaros yayını 'İp Cambazı' kitabından öğreniyoruz.

Özgün ve ayrık anlatım ustası Levent Karataş, Öteki yayını 'Ona Yaşadığımı Söyle' adlı yeni kitabında: 'Düello'ya gidi-yorsun da eldivenlerin nerede?' diye so-ruyor. Cevabı kitabında.

Yetenekli olduğu kadar üretken, çalışkan, ödüllü bir genç var karşımızda. Dur du-rak bilmiyor. Çağın Özbilgi, irili ufaklı bir

çok ödülün sahibi oldu geçtiğimiz yıllarda. Bir o kadar da kitap. En azından, sayabil-diklerim: Yamalı Rüzgâr, Çaçaron Kağıtlar, Göklerden Önce, Uçurum Fuarı.

Sadık Yaşar (Hakikatler Kitabı) da ilginç ve nitelikli bir çalışma. Salih Bolat'ın Rüya Za-manı'da Varlık yayınlarından ustanın ol-gunluk kitabı. Murathan Mungan'ın son şi-ir kitabı 'Çağ Geçitleri' de öyle. Eşref Ye-ner'in Yaşar Nabi Ödüllü 'Döndüğümde Yoktum' da ilginç imge ve bağdaştırmalar-la yılın ilgi çeken kitaplarından. Serdar To-paloğlu'nun 'Çok Uzak Görünse de' adlı şiir kitabı da yılın ilk kitap beğenilenlerinden. Salih Mercanoğlu'nun "Nefes"i, Nuray Tunç'un Klaros yayını son kitabı 'Bohem ve Baykuş Ev Cini' ve Özgen Seçkin'in Şükran Kurdakul Şiir Ödülü alan kitabı "Külden Büyüttüm Narı", 2019 yılından sevilen çalış-malar.

Ömür Özçetin yıl sonuna denk gelen, zen-gin imgelerden örülü 'Bombardon' deği-ş-tirimlerin ve şiirde farklı ayırtmaların bir uç örneği. Ömür, kelimeler üzerine ironik araştırmalar yapıp, can yakmadan bozgu-na uğrattıyor dil çalışmalarını.

Cem Uzungüneş'in Yakın kitabevi yayınla-rından çıkan son şiir kitabı 'Sessizlik Korku-su' iyi bir şiir araştırmasıydı sanki. Haklı bir deney, ironiye yeni bir boyut ve beğeni-len sonuçlar:

"Yaşlandıkça güzelleşenin yüzüne dikkatli bak/ içinden şarkı söyler gibidir onun yü-zü"

Natama yayını bu yıl Abilmuhsin Özsön-mez (Jengi), Coşkan Tuğay Göksu (Rüyada Replay), Ahmet Keskinç (Mafsal İstavro-zu Bulunur) ve Nur Alan (Ev Kitabı-Yedinci Avaz) dört yeni şiir kitabı çıkardı. Hepsi birbirinden ilgi çeken somut şiir ile

deneysel çizgide buluşan anlamlı çalışmalar: Nur Alan'dan bir iki dize:

"açtı anneme doktor baktı ayıp değil.
Ben hep bebek ölürüm./ tedrisine diz kır-
dığım kalbim"

Coşkan Tugay Göksu'nun dizeleri arasında: 'hadi tabanca yap ellerini kan olalım ikimiz' deyişine rastlayınca modern şiirin vardığı yerlerin hesabına erişiyoruz.

Tüm bunların ustası Enis Akın'ın YKY'den çıkan 'Müjgan'ı bu yılın dikkate değer çalışmalarını arasındaydı. Genç arkadaşlarından daha duru, dingin fakat yerinde durmayan bir dil araştırması arasındaydı ki-taptaki şiirler:

"Herkes iki kere aşık olur/ Bir birisiyle bir aşkın kendisiyle"

Hakan Unutmaz, çalışmalarında çeşitlilik gösterdi bu yıl. Roman, öykü peşinde bir yazınsal kimlik görünümü verse de Altın Defne Şiir Ödülü alan 'Anyanya' ile oğluna dair deneme şiirlerin yer aldığı 'Ulaş' şiirden uzaklaşmadığının da göstergesi sayıldı. Unutmaz, araştırmacı bir şair. Zihin kurcalamayı seven bir tekniği elden bırakmıyor: 'uslanmazca tüm dünyaya mal olmuş kof yaygaranın' çınlamalarını aktarıyor.

Serdar Aydın'da bu yıl nitelikli bir çalışmaya imza attı. Meda kitap etiketli 'Yas' Edip Cansever, Melih Cevdet gibi ustaların uzun soluklu çalışmalarını andıran büyük sirlara uzanan bir çalışmaydı: 'Bulutlardan öğrendiğim bir şey yok, emeğim ormana ulaşmak için'

Elbet yılın en ilgi çeken ve çalışmaları mercek altına alınan üç genci Emre Ay (Hariç), Yusuf Araf (Ten Düğmeleri, Yiğit

Ergün'dü (Gece Gelen). Vurgu ve Yelkensiz dergilerinde yazarak, Nihilist Divan (Artshop y.) şairi Furkan Çirkin'le bazen ortak alanlarda buluştular. Emre Gürkan Kanmaz da aralarında oluyor bazen. "Melankolik Kahkaha" ile yılın sonlarına yetişen Orlando dergi yöneticisi Nilgün Emre ile "Sarı" (Yitik Ülke Y.) başlıklı şiir kitabıyla iyi bir çıkışa imza atan Emrullah Alp de gençlerin ilgi çekenlerinden.

"hangi kelime elverişlidir içimi ısıtmaya söyleyin" (Emre Ay)

"inimde organımın çözülmesini bekliyorum" (Yiğit Ergün)

"böyle söyleme, sandığın gibi değilim, ağır yaralıyım" (Yusuf Araf)

"Zaten kalp de bir beton üründür" (Furkan Çirkin)

Yayıncılık sektöründe ayrı bir hizmet veren Lokman Kurucu bir yandan da şiiri bırakmadı. 'Ne Güzel Suçtur Öfke' Klaros yayınlardan bu yıl çıkan yeraltı edebiyatına bir yakınlık örneğiydi:

"ve hep özgür olacak bıçaklarım"

Gençler arasında Adana kökenli bir genç daha vardı ki, şiirin yakasını bırakmamasıyla, ve ona olan bağıını her dem hissettirmesiyle dikkat çekti: Emre Suci: 'Kimi Öpsem Yitirir Anneliğini' Klaros yayınlı etiketli gelecek vadeden bir örnek kanımca: 'bütün darağaçlarında, geçirirken kendi ilmeğini umuda'

Meda Kitap etiketli, ödüllü dosyalarından bitişen 'Acı Pabuç Sahili', Beytullah Kılıç'ın ilk yapıtı. Köyden esen bir rüzgârla başlayıp çeşitli bağdaştırmalara, dil buluşmalarına uğrayan bir çalışma: Yılın iyi kitaplarından: 'sizi dedemin ısıklıklarında bir çocuklu-

ğayine bekleriz'

Yusuf Alper, Vapur yayını son kitabı 'Bir İnsan Sesi Duyamak' ta yalın sesini, düşünce ile yoğurarak, eski ustaların uğradığı yola taşıyor:

"Beni sonsuza attın beni aslanlara/ Kaplanlara yem yaptın beni sensiz bıraktın"

Osman Serhat'ın Klaros yayını etiketli 'İlk Şiirler'i ile, tarih eğitimi almış Kiraz doğumlu genç şair İsmail

Afacan'ın ilk ve duyarlı şiir kitabı 'Adımlar Sağanak' dilimizin en uygun biçimlerde kullanıldığı kusursuz bir biçime ulaştırılmış örneği: 'üzümler olabilir mi , çardağında bahtiyar' diyor örneğin. damıtılmış, ince bir Ege diliyle..

C. Hakkı Zariç, yılları şiir içinde erimiş, cezaevlerinde gençliğin bir dilimini yaşamış bir edebiyat içişinin

son ürünü 'İhtar' uğraşmış, toplumsal duraklara uğramış usta işi bir yapıt. Okunmaya, ilgilenmeye değer en azından:

"Rakı bulamazsak cam kırıkları içelim/ Elbette, kara listesinde olmalıyız devletin"

Erkut Tokman'ın "Lupoc' u da deneyler üstü bir çalışma, Ve yayınevinden. Hayli gürültülü ve ışıl ışıl bir çalışma, her yakasından lavlar, krater patlamaları duyulan günümüz şiirinden öte yerlere çoğalan bir çalışma. Batı şiirine erişen bir araştırma toplamı:

"Kapsülde sözcükler, olaylar, kişiler"

A. Rahim Kılıç, Mehmet Rüzgâr, İbrahim Eroğlu (Portekiz Dörtlükleri) Duran Aydın (Sonra Sesin Reyhan), K. Çağlar Aksu (Kuyudan Ağıtlar) hiç de yabana atılma-

yacak uğraşlar. Osman Çakmakçı'nın *Oğul'u* da beğenilen yapıtlar arasında. Betik yayınevinden çıkan Özlem Tezcan Dertsiz imzalı 'Sus Şarkıları'da Edirne doğumlu nitelikli şairin sevilen kitabı: 'sokağın kucağına tam dönecekken, ıssızlığıma birtren yanaşıyor'

Yordam dergisi etrafında toplaşan gençlerdik 1968'li yıllarda. Hatta aramızda Nihat Behram, Gün Zileli, Arkadaş Z. Özger, Seyfettin Özdemir, Gürsen Topses, Bilgin Adalı da vardı. Haluk Aker, Hüseyin Cöntürk, Güven Turan da ağabeyimizdi. Bu yıl bir araya gelerek geçmişte unutulmuş şiir kitaplarını çıkardık onların. Tuncer Gönen (İyi Bir Dünya Oyuncusu), Halit Özboyacı (Postacılar Sırdaş Değil), Yücel Ulu (Eski Gece'nin Oniki Kapısı) hepsi birbirinden değerli ve arşivlerinizde bulunması gereken yapıtlar:

"bu şehir gurbetin resmidir, ay yorgunluğun gazinosuysa" (Yücel Ulu)

"yıl, masaldan sonra, masal olabilmek için" (Tuncer Gönen)

"bir çiçek gibi mahzun, hayatımız anlatılabilir olsun" (Halit Özboyacı)

Aydın'ın eski efelerinden saydığım, Afrosias Sanat Dergisi yaratıcısı Ahmet Zeki Muslu, konuşma sıcaklığında, efe cepkeni mertliğinde yarattığı 'Gönül Evinin Kiracısı' adlı yeni şiir kitabını, Klaros yayını etiketiyle çıkarttı. Haydar Eroğlu da 'Hayiq' lerini Ürün yayınları etiketiyle piyasaya sürdü. 2019 Oğuz Tansel ödülünü alan bu Halk şiiri çıkışlı kendine özgü bir içtenlik harmanı şiirler toplamı, bu yılın ilgi çeken kitapları arasında.

Gonca Özmen yıllar süren bir aradan sonra 'Bile İsteye' adlı şiir kitabını çıkarttı bu yıl.

'Beter kal çorak ol akrebe hazırlan' gibi Türkçe'nin imbiikten arıtılmış, apayrı kollarına uzanan bir özgün durağından süzölmüş anlatım. Duygu Kankaytsın'da gene Kırmızıkedı etiketli 'Rağmen' in de, 'Ayrılıyorum aranızdan sonunda dışınızdayım' gibi farklı semtlerden sesleniyor. İçe dönük, 'benmişim' diyen bir duygu araştırması.

Tabi bu yılın en iyi kitabından biri Altay Ömer Erdoğan'a ait. 'Mızıkı Çalan Çocuklar İçin İlk Yardım Bilgisi' oldukça ilginç bir çalışma. 'Sayısız sızılar toplayan, kapıları defterleri arasında kurutulmaya bırakan, temize çekeceğı hayatı dalgalandıran' bir rüzgârlı şair. Ele avuca sığ-

mayan bir şiir kitabıyla karşımızda.

Neslihan Yalman da son şiir kitabını Klaros yayın etiketiyle karşımıza getirdi. 'Anglo-sakso' önceki kitaplarına kıyasla, daha oturmuş bir dil ve ustalaşan anlatım ile kursuza doğru ilerliyor: aşk araştırmacısı, ama bakış açısı farklı bir aşk yontucusu, ona yeni şekil vermeye çalışan bir bilge kadın harmanlamasıyla:

"o kadın inanıyor ona kimsenin inanmadığına/ rahatsız odayı koskoca aşk sanıyor"

Belki dahası vardır şiir kitaplarının. Bu kadarı az sayılmasın. Şiir ömrümüzün renk saçan feneri. Hep böyle kalsın..

---

yollayın tenhaya şairleri habersiz ● ● ● ● **şaban çetin**

Hüseyin Atabaş'a

Şimdi tenhayı bir kaldırım zorlar ki
İsmimi elektrik çarptı sanabilirsiniz!
Güz rengine bürünene dek beden
Neler geçer kimbilebilir ki gözlerimden
Ama sizleri sırlarımdan biri olarak ansam
Düşlerimin ellerinde kalabilirsiniz!

Şimdi tenhayı bir yıldırım zorlarsa
İçinize mezarlık düşebilir habersiz
Kurumuş benliğiniz yataklara girebilir
Ve tenime duraksız güller derebilirsiniz
Siz ki ay benizli uçurumlar gibisiniz!
Şimdi tenhayı şiirlerim farz edin ve
Yollayın tenhaya şairleri habersiz...

verili "ruhsal iklim" ve onun ürettiği içsellikler için polemikten ziyade kaypak bir diyalog mümkündür artık."¹

Siyasi, kültürel ve entelektüel faaliyet eksikliği görüş bildirmenin ötesinde gizli okumayla yaşıyor bu sancısını. Kızgınlıkla, küçümsemekle, etkisiz tavırla. Koçak, buna da değiniyor; gören olursa düşünme pratiğimizde değişir: "En sevdiğiniz yazarın, en sevdiğiniz "düşünce insanının" yıl 365, ay 30 ve hafta 7 hep aynı şeyi tekrarlamasını ve bunu da etrafa hiç bakmadan yapıyor olmasını mı tercih edersiniz siz, yoksa düşüncesini (artık neyse) karşı tarafın açık ya da örtük eleştirisinin içinden geçirip karşınıza yeni ve mümkünse güçlendirilmiş olarak, havalandırılmış, tazelenmiş olarak çıkarmasını mı istersiniz?"²

Koçak'ın polemiklerini okurken Thomas Bernhard geliyor aklıma, özellikle Odun Kesmek. Avusturya sanat çevresinin, burjuvazinin indirilip kaldırıldığı bu kitap da tökezlemeyen bir şeyler vardır. Hakikat tökezlemez. Hakikatin tökezlememesi için kitap baştan sona bir saldırı halinde hasmını gözünün önünden ayırmaz. Hasmın şunu bunu diyerek kolayca kaçmaz Bernhard. Beğenisi ya da ölçütü hakikatin kendisidir. Solun nedense tahammül edemediği bir tavidir bu. Hasmın ortaklaşması düşmanın açıklayacaklarından iyidir. Gövdede bırakılan açık, doldurulmadan, hazmedilmeden, yayılmadan giderilmelidir. Yüzyılda dolaşan hayalet gibi. Hayaletin dolaşacağı yer gözümüzün önü. Belki de Derrida Marx'ın Hayaletleri'ni bunun için yazdı.

Proletkült bir denektaşıydı. Avangard sanatçıların, radikallerin, uzlaşmazların

önünde sonunda karşılaşacağı açmaz. Burada, sınır akıldır. İşleyen ve düzeni talep eden akıl. Geçici süreliğine rol oynatılan yeri geldiğinde kısılan akıl. Orada aklın entelektüel bir aşırılıkla teması yorgunluğu yanına çağırır. Biçim, içerik tartışmalarına girmeyeceğim. Yüzyılın damarında estetik, kültürel, siyasal bir doruk yaşandı. Soru şurayla düğümlenmeli: bu doluluğun gölgesinde bizler ne yapıyorduk? Ege-men güç, kısıtlamayı hep sürdürdü, sürdürüyor. Gören, işeten, yazan olacak mı orada hakikatle polemikliği yürüterek.

Breton'un Kültürü Savunmak için Yazarlar Kongresi'nde yaptığı konuşmayı hatırlayalım. Şöyle diyordu: "Dünyayı değiştirmek" dedi Marx; "yaşamı değiştirmek" dedi Rimbaud: Bu iki slogan bizim için tek-tir."³ dedi, demeliydik, dedik mi? Sansürün kucağına bir tohum ekmekten başka yapılan nedir Türkiye'de? Sanatçının hakikati, biraz da tacizdir. Sınırın ötesine taciz. Sınırı öteleyerek kendisine alan açan taciz. Resimlerin renklerini çiziksiz bırakmamak. Resimde sınırı zorlayan bir ton arayışı. Sanat bu sınırla konuştu yüzyılda, konuşuyor. Sonrası...

Sonrasında "zamanlarının çocukları" kendi sansürünü bekliyor.

Hakikate polemiksiz girilmez.

1. <https://t24.com.tr/k24/yazi/kocak-polemikler,2309>, Hüseyin Kıran, 2019

2. *Polemikler*, Orhan Koçak, Metis Yayınları, 2019

3. *Şiir, Büyülü Çiğlik*, Hazırlayan: Aytekin Karaçoban, Şiirden yayınları, 2017

Keskin kılıç ışıltısı
Kırk ampullü avize, sinek vızıltısı
İşte fayanslar, makosenler, Alman disiplini
Fransız şıklığı; bir kılıcın ucunda
Bir damla kan pıhtısı.

Yorgun bir bıçak ustasının
Hazin ölümünden gelmiş,
Sakin ve de sessiz, bıçakla
Dans ederken,
Gözleri yaşla körleşmiş:

Neden yorgunum?
Neden hazin düşüyor yapraklar
Neden gazele çalıyor bu mevsim,
Tüm soruları bir mektup bıçağıyla kesiyor
Tükürüğümle duvara yapıştırıyorum,

İzliyorum öylece
Bir vapurun ölümünü izler gibi,
Bir adı olan bir vapurun,
Ve bir çapayla çentik atılmış
Kıldan ince bir adanın
Batışını izler gibi,

İşte yüzler, kıyıda
Birbiri ardına dizilmiş çehreler
Harfler, heceler, noktalar, virgüller
Soluk alıp veren kar taneleri
Denizde ateşten bir şiir sönüyor,

Pek bir güz, güz
Yakılan ağıtların sesi
Bıçakçının ölümüne,
Mahmur gözlerinde dalgaların
Yakılan ağıtlar sürükleniyor.

poetik karşılaşmalar

Erkan Karakiraz, Eşref Yener'e Karşı!

“kalbimizi unutmadan ilerleyelim, değişelim istiyorum”

Eşref Yener'in ilk şiir kitabı “Baykuşta Yangın Tekrarı” (Yasakmeyve, 2014), imge-yoğun şiirlerin bir araya getirildiği, öznenin izlenimci bir çizgide seyreden bilinç akışını okura duyuran, dünyayı anlama/anlamlandırma (ve yer yer anlamsızlığa varma) çabasını izlek edinen, yanı sıra zengin bir sözcük haznesini sergileyen, sesi önemseyen, olgun bir kitaptı; fakat kompleks mimarisi dolayısıyla, adeta okuru iten bir yanı da vardı. Kendi benliğini, varlığını sorgulayan özne, biryandan “başka”sına ilişkin akıl yürütmelere, diğer yandan da örneğin “İçki Masaları, Memleket Kurtarmalar” şiiri aracılığıyla teoriyi bir türlü pratiğe dökemeyen bir neslin eleştirisine, “bir kürdün yüzünde azalarak, sendeleyerek” alınlığıyla da bir kimlik vurgusu yapmaya girişiyordu.

İkinci kitap “Fazla Uzaklaşmış Olmam”daki (Hayal, 2018) şiirlerde, ele aldığı meseleleri biraz daha içselleştire-

rek, bakışını daha çok kendine yönelten öznenin sesini duyurmaya başladı. İlk kitabın biçemi ikincide de muhafaza edilmekle birlikte, kitaba verilen ismin de çağrıştırdığı üzere, alıştığı ortamı değiştiren bireyin dönüşüm sürecini, bu dönüşümün sonuçlarını ve bu sonuçların verdiği rahatsızlık duygusuyla girilen hesaplaşmayı, sağlam ve bu kez daha az kompleks, anlatımcı bir şiir diliyle konu edinip inceliyordu. Şiirlerin ayrıntıları öyle canlı ve sahiciydi ki okura Yener'in kendi deneyimlerinden yola çıktığını düşündürüyordu. Kitapta bulunan şiirler boyunca metropol-taşra karşılaştırılmasına gidilirken taşraya dair ayrıntıların çokluğu ve zenginliği öne çıkıyordu.

Eşref Yener'in “Döndüğümde Yoktum” başlıklı üçüncü dosyasını, henüz kitaplaştırılmamışken ilk görenlerden biri olarak okuyup bitirince -aklıma doluşanların da itkisiyle- kendisiyle kitap üzerine konuşma ihtiyacı hissettim ve ona bazı sorular

sordum.

***

“ÖLÜM HEM HER ŞEYİ ANLAMLI HEM DE HER ŞEYİ ANLAMSIZ KILI- YOR”

Erkan Karakiraz: Merhaba Eşref... seninle 2019 Yaşar Nabi Gençlik Ödülleri'nde şiir dalında ödüle değer bulunan “Döndüğümde Yoktum” başlıklı üçüncü kitabın üzerine konuşacağız. “Döndüğümde Yoktum”da iki farklı bölüm ve birbirine belli belirsizce teğet geçen iki farklı izlek var. İlk bölüm “Doğu Evleri Destanı”nda, bir kaybın geleneksel geniş aile üzerindeki etkisine odaklanıyorsun. Birkaç dizede, ikinci kitabındaki “alıştığı ortamı değiştiren bireyin dönüşümü” izleğine dönsen de temelde “ölümün geride kalanlar üzerindeki etkisi” üzerinde duruyorsun. İlk iki kitabındaki dünyaya ve kendine yaptığın yolculuk, “ölüm” üzerinde oyalanmayı bir zorunluluk haline mi getirdi yoksa kendi deneyiminin sebep olduğu travma mı bu şiirlerin yazımını kaçınılmaz kıldı?

Eşref Yener: Merhabalar... Öncelikle söyleşinin başındaki irdelemeler için teşekkür ederim, ziyadesiyle yerinde tespitler olmuş. Kitabın ilk bölümü olan “Doğu Evleri Destanı”, aklımda hiç yokken ortaya çıktı. Şu bir gerçek ki insanın başına gelen ya da tanıdığı olduğu olayları anlatması, yorumlaması eseri daha sahici kılıyor. Bahsettiğin geniş aile de dedem, annem ve annemin üç kardeşi aslında. Yaz tatili sebebiyle Aydın'da olduğum bir dönemde onların yüzlerindeki taze acıyı, “dünyada ayak sürüme-

yi” detaylıca gördüm. Dolayısıyla bu durum da beni kendiliğinden yazmaya, aktarmaya götürdü. Ölüm hem her şeyi anlamlı hem de her şeyi anlamsız kılıyor, nasıl da. Ölüm ve sonsuzluk ihtiyacı hakkında ileride konuşacağımı hissediyorum fakat şu an onun her şeyi nasıl anlamlı kıldığıyla ilgiliyim.

Erkan Karakiraz: İlk bölümde, Yunan tragediyalarına öykünen bir yapı kurmuşsun. Her bir şiiri farklı aile bireyleri üzerinden oluşturman, hepsinin birer “tirat” olduğu çağrışımıyla okunmasına neden oluyor. Özellikle ilk bölümün “doğu evleri korusu: geyikleri kahramanca morartıyoruz” başlıklı son şiiri, bu çağrışımı en yukarıya taşıyor. Biçimde, batıya ait bir türü Modernist bir yaklaşımla buluşturuyorsun; içerikte ise doğu kültürüne ait unsurları, taşrayı yüceltiyorsun. Bu tutum, bir tavır mı aynı zamanda?

Eşref Yener: Kesinlikle. Kalbimizi unuttuğumuzdan ilerleyelim, değişelim istiyorum. Gelişmek, geliştirmek biraz da böyle bir şey değil mi zaten? Ne salt geçmişe ne de sadece şu ana tutunmak, gelenek ile modern; geçmiş ile şu anı sindirip geleceğe aktarmak. Ne şanslıyız ki bu konunun Melih Cevdet Anday, İlhan Berk, Edip Cansever, Oktay Rifat, Cahit Zarifoğlu, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Yaşar Kemal gibi nice kaliteli örneği var edebiyatımızda. Kitabın “Doğu Evleri Destanı” bölümü için yazdığım ilk şiirinin destansı havası da böyle bir yönelmede etkili oldu. Elbette bu giriştiğim ikilik yepyeni bir deneme değil ama yazdığım şiir için yeni. Benim için hoş bir girişme oldu. Kendimi hazır hissettikçe bu tarz birleşimleri, denemeleri artırmak da istiyorum. Sorunun içerisindeki

“taşrayı yüceltmek” ifadesini şöyle genişletmek isterim: Tümöyle taşrayı değil, taşranın kalbimize iliştiği yerleri yüceltiyorum, kentin onu yok saydığı, ötediği yerleri kötülediği gibi.

“LİRİK BİR ŞİİR YAZIYORUM ÇÜNKÜ DÜNYAYI LİRİK ALGILIYORUM”

Erkan Karakiraz: “Doğu Evleri Destanı” bölümü, İkinci Yeni'nin en lirik olduğu, “tragedya güzellemeleri” sayabileceğimiz yapıtlardan Cansever'in “Ben Ruhî Bey Nasılım” ve “Çağrılmayan Yakup”u ile Uyar'ın “Dünyanın En Güzeli Arabistanı”nı akla getiriyor. Ne dersin? İkinci Yeni hâlâ aşılabilir bir eşik mi şiirinde? Lirik şiirde konulanmayı bundan sonraki kitaplarında da sürdüreceksin? Bundan sonraki güzergâh neresi?

Eşref Yener: Haklısın, akla getiriyor; yarığında, bölüm içeriğinin de etkisi olduğunu düşünüyorum. Lirik şiir ile İkinci Yeni arasında bir bağ gözetilebilir ama bu tanımlama İlhan Berk ve Ece Ayhan'ı biraz dışarıda bırakmaz mı? İkinci Yeni'yi aşmak noktasına gelince de herhangi bir konuya onu aşmalıyım ya da onun tentesi altına sığınmalıyım diye yaklaşmıyorum. Lirik bir şiir yazıyorum çünkü dünyayı lirik algılıyorum, buna ihtiyacımız var. Lirik şiirden ne anladığımı açmalıyım bu noktada. Bildiğimiz gibi lirik, duygusu yoğun, coşkulu, biraz daha yüreğimizle ilgili bir tür. Üretimimize ateşimizi dahil etmediğimiz ürünler yavan kalacaktır. Dünyayı duygularımdan yola çıkarak yorumladığım için yazdığım şiirin de duygu ağırlıklı olması kaçınılmaz. Yoksa bu üretim fen bilimlerine, de-

neye, makineleşmeye ya da zekâ gösterisine dönüşür. Ayrıca özellikle belirtmekte fayda var ki lirik şiir duygusal şiir değildir, duygulu şiirdir. Burada lirik ile arabesk arasındaki ayrım belirleyicidir. Bir şiir hem içimize hem de farklı olana, yadırgatana dokunabilir; hatta lirik şiirle bu yadırgatma etkisinin daha etkili olacağı kanaatindeyim. Güncel bir örnek vermem gerekirse Enis Akın bu konunun güzelliklerinden. Hele ki böyle “çarklar gövdesi”, “bandrollü güller” bir dönemde, lirik baskın bir ton, hep olacak şiirimde, bunu biliyorum; ama yoğunluğunu, birleşimini zaman gösterecek. Ne diyelim, “hızla gelişen kalbimiz, kalbimiz hızla.”

Erkan Karakiraz: İkinci bölüm, kitapla aynı adı taşıyor: “Döndüğümde Yoktum”. İkinci kitabındaki izleğin bir devamı olma özelliği taşıyor bu bölüm. Bir iki dizedeki atfın dışında, ilk bölümle tam bir kontrast oluşturuyor. Hem izlekteki, hem sesteki hem de lirizmin ilk bölüme nazaran azaltılmasındaki farklılıklarla. İki ayrı kitap olarak da yayımlanabilirlermiş.

Eşref Yener: Bir önceki soruyu, lirizmi, ondan ne anladığımı somutlamak için güzel oldu bu soru. Bu bölüm de ilk bölüm kadar lirik aslında. İlk bölümde acısı, kabulü, dalgınlığı ve dargınlığı baskın bir lirizm karşımıza çıkarken; ikinci bölümde öfkesi, kendine sarkıntılığı baskın bir lirizm var. Lirik deyince kırılmalı, hüzünlü, yazık olanı değil, kalbiyle bağını koparmayanı anlıyorum. Soruya gelince... güzel bir tespit; katılıyorum, iki ayrı kitap olarak da yayımlanabilirdi. Bu iki bölüm, ayrı ayrı sayfa sayısı düşük olacağından ve benzer yılların şiirleri olduğundan yan yana buldular kendilerini.

“AÇIKLIK VE SADELİK CESUR BİR YÖNELİM”

Erkan Karakiraz: İkinci bölüm, ele aldığı konuya ve işlenen konunun anlamca ortaya koyduğu ana yönelime yaklaşımı açısından daha saplantılı; “nasıl” söylediğinden çok “ne” söylediğini daha fazla önemsiyor gibi. Metropol üzerinden bir kapitalizm ve çağ eleştirisi söz konusu: “daha fazla savaşmam, daha fazla nefret edemem/ bandrollü bir gülü ben istemedim/ bu çağda süreksiz ve dahi bönsem/ dağlı anlatıma/ her şey kendini yok ettiğine ve hiçbir şey sürüp gitmediğine göre/ gidiyorum cafcıflı paketlerinizden, birleşik faiz hesaplamalarınızdan” dizelerinde olduğu gibi. Ayrıca ilk iki kitabına göre çok daha açık bir dil ve söyleyiş var kitabın bütününde; hatta gündelik dilden yararlandığını da görülmüyor. Baştan beri hedeflediğin bir varış noktası mıydı bu yalınlık/sadelik/açıklık?

Eşref Yener: Doğrudur, ikinci bölümün bir anlatma, söyleme isteği var. Şiir yazarken bu durumu göz önünde bulundurduğumu düşünsem de söyleme isteğimin nasıl söylediğimin önüne geçip geçmediğini okuyucuya bırakayım. Açıklık ve sadelik cesur bir yönelim. Kişi yanlış zamanda bunlara yöneldiğinde basitliğe kaçabilir, tıpkı lirizmin duygusal lakırtıya dönüşebileceği gibi. Devrik cümlelerin, soyut izlenimlerin, karmaşanın ardına sığınmadan, olduğunca çiplaklaşırsak ne kalır metinden geriye? İlk kitaptan sonra kendime sorduğum bu soru ile “sade ve derin” söyleyebil-

mek noktası, oldukça ilgimi çekti. Bu sadeliği ritimle, kelime seçimleriyle güçlendirmek ve daha görerek, dokunarak, okuyarak derinleşme gayreti de sürecin yazdığım şiire getirdikleri oldu. Sonuç olarak, evet, varmak ve varınca da geliştirmek istediğim bir nokta burası.

Erkan Karakiraz: Son olarak şunu da sormadan edemeyeceğim... Geyik, geyikler... Neden bu kadar çoklar ve önemliler şiirlerinde?

Eşref Yener: Dönem dönem daha çok ilgimi çeken, metaforlaşan kelimeler oluyor. Bunlardan biri oldu geyikler. Geyik benim keşfettiğim, yeni bir metafor değil ama benim anneanneme yakıştırdığım... Turgut Uyar'ın “Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzü/ Çatal boynuzlarında soğuk ay ışığı/ İster istemez aşkları hatırlattır/ Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş/ Şimdi de var biliyorum/ Bir seviniyorum düşündükçe bilerseniz/ Dağlarda geyikli gecelerin en güzeli...”, Yaşar Kemal'in “Bu kayalıklarda hemen hemen hiçbir hayvan yoktur. Yalnız, o da çok seyrek, akşam vakitleri keskin bir kayanın sivrisinde boynuzlarını, büyük çangallı boynuzlarını sırtına yatırmış bir geyik, bacıklarını gerip sonsuzluğa bakarcasına durur” dediği, daha birçok ismin bahsettiği tütsülü geyiği, geyik fikrini anneanneme öylesine yakıştırdım ki, bir başkası yerini tutmayacaktı.

Erkan Karakiraz: Söyleşi sorularına verdiği yanıt ve şiirlerin için teşekkürler.

Eşref Yener: Keyifli bir söyleşiydi, hazırlığa ve merak ettiklerine teşekkürle.

iskemledeyim boynumda sıkıntının ilmeği
duvarda sadî'nin tablosu ötücü kuşlar
güneş çekiyor perdelerini yükseliyor gece
birebirinden geçiyor ölüme uygun her şey

susamışım masada su dolu sürahi
duvara yaslı keman
boyun çukurumun kediciği

konuşuyorlar gitme değil diyorlar gel
bir hüznü yok ölüm provasının

iskemleye deviriyorum

boynuma sarılıyor kuşlar
kanatları kara gagaları şarap gözleri derin uyku
aşağıda beton blokları ve minimin nacık
insanlarıyla şehir denilen çöplük

uzaktan duyuyorum sesini
derin suların fosforlu hayvanları için çalıyor keman
" *bizi yukarıya çeken rüya* "
şarkısını üç gün önce yazdım benden önce ölenin

daha fazla su içmeli insan
bardağın boşluğundan girmeli içine giden yola

bizi odalara kapatan eşyaları devirerek
sıkıntının ölümcül karşı devrimine karşı
yaşlı bir ağacın kovuğundan
aşk denizine akmak mümkün

ölüm provasının ipini bir damla ağırlığın
koparabildiğini geri dönenler söylüyor
insan geri dönmek için daha çok su içmeli

iki dağın arasından inen nehrin
yukarısında güneşin batışı kadar güzel
denize turunç köprüsünü indirmiş güneşin batışı

nefes alma aralıkları
şiriden hemen sonra
müzikal yapan sözcükleri
insan daha fazla su içmeli

nisyan değil insan dağa çıkmalı
patates közlerken çıtırdayan ateşin içinde
iskemleyi ve sıkıntının ilmeğini
değil öylesine isyan yakmalı

kuşlar sapsarı akıp giden nehrin üzerine
yatırıyor beni
su içiyorum kana kana su içiyorum

fiisşşş diye çekiliyor odanın tülleri
çırılçıplak bir kadın içeriden dışarıya
açıp pencereyi döküyor şehre
sıkıntının kokusunu

otobüslerde trenlerde gemilerde
hiç taşmayan bir doluluk

altı histen hücum ediyor içeriye
telaş kaygı sıkıntı hepsi
ölüm provasının gürültüsü

ama uzakta binbir gecenin celladına karşı
" sus senfonisini " çalıyor binbir keman

celâl inal

hayatın edebiyatı taklit ettiği anlar: rüya zamanı

Salih Bolat'ın Varlık Yayınları tarafından yayımlanan son şiir kitabı Rüya Zamanı "bizi peşinden sürükleyen şafağın getirip bıraktığı yerdeyiz..." epigrafıyla başlıyor.

Yağmurlu bir avluya giren ışığın izini sürenlerden o. "seslerinde bir göl derinliği" barındıranlardan... Göğün bağışladığı bir yağmura çekiyor dikkatimizi. Dizelerini kurarken yalnızlık ve sessizlikten alıyor gücünü. "Yalnızlığın tuzuyla ovulmuş gecenin sessizliğinde" n sesleniyor bize. Yağmur suyunu biriktiren nehirlerle yaptığımız uzun yolculukları anımsatıyor dizeleri. Yağmurun ortasından geçen bir yol buluyoruz onun dizelerinin arasında. Kendiliğinden açılmış günbatımında bir atlının giderek kaybolması gibi. Rüzgâr bulup çıkarıyor külün altında saklı olanı. Kava inanıyor, kıvılcımın gücüne ve aşkın kaynağı bilinmeyen bir ateşten güç aldığına inanıyor.

Bulutların arkasına saklanan ay'ı hatırlatıyor bize. Karın bizim için eridiği zamanlardan söz ediyor. Karanlıkta yüzleri kaybolan çocuklar ve yanında uzun uzun uyuduğu ölü bir at geliyor aklına.

Güneşin an'ı gölgelediği zamanlardan söz ediyor. Tarla yolunda genç kızların seslerinden... bir halkın rüyalarını biçimlendi-

ren senfoniye dönüyor...

Bazen uzak bir deniz feneriyle aydınlanan tehlikeli bir kayalık geliyor aklına... Hayat zaten böyle bir şey değil mi!

Bir dağın uyanırken söylediği şarkılara, yağmurlu tarlalara ve başaklara sığınan kuşlara çekiyor dikkatimizi.

Onunla devletin yalanla çizilmiş haritasını izleyerek siste kaybolmuş yolunu buluruz. Rüya Zamanı'ndaki şiirlerle kışın akarsudaki yansımaları, ellere sinen fesleğen kokusunu çekiyoruz içimize.

Bir cenazeyi defnetmiş insanların mezarlık dönüşündeki sessizliğinden söz ediyor. Farklı yorumlara açık sessizlik sanki birden yalnızlığa evriliyor. Bizi tanrının bile anlamadığı zamanların yalnızlığına...

Yola ve yolculuğa ayna tutuyor. Yakılan köylerin ve ormanların tanıdık kokusundan söz ediyor, çıplak ve yaralı bir boşlukta... Yanan buğdayın kokusu geliyor aklımıza. Yolun eğimini onaylayan iki nehirden söz ediyor. Ben o iki nehre içimden Mezopotamya diyorum.

Bir göç için toplanmış kuşların arasından geçiyoruz. Sessizlik bir soruyu çoğaltıyor. Kendine yol açan uzun nehirlerden söz ediyor. Bögürtlene uzanan elin dikene takılmasından...

Neredeyse unuttuğumuz kırağıdan bahsediyor bir de.

Kuytuda bir taş sessizce olgunlaşıyor.

Uzayıp giden yollar geliyor aklımıza. Rüya Zamanı bize "bir genç kızın alınıp götürülmesinden / bir delikanlının vurulup düşmesinden / bir şarkının ağıda dönüşmesinden" söz ediyor. Yaşamın diyalektiğinden söz ediyor Salih, zıtların birliğinden... "Yaz bir buzda donuyor, kış bir ateşe çekiliyor" onda. Şi-

irinin en güçlü yanı bizi başka yaşamlara, başka dünyalara düşsel bir yolculuk yaptırmasında "bu liman eski bir denizden miras kaldı kum dolu bir mavnanın ağır". "Geceyle ve karanlıkla hesaplaşan şiirler: "kim bu karanlığı kurcalayan? Kilisenin bahçesindeki yaban mersini ağacına akşamı taşıyan kuşlar mı?"

Yüzlerle sokakların, bakışlarla güneşin bu luştığı dizelerle sürüyor yolculuğumuz: "...yüzleri, yıllar sonra tekrar gidilen bir sokaktı, başakları ısıtan mayıs güneşiydi bakışları"

"Ateşin acelesini", "suyun suskunluğunu" ve "kaybolup giden bir dağ yolunu" ve "insana şiirler yazdıran büyük şiirleri" anımsatan dizelerini okuduktan sonra başka biri kılıyor okurunu. Rüya Zamanı'nda "güneşin girmekte zorlandığı koruluk"tan ve "erken bozulmuş bir bağda güneşin sessizce kınından sıyrılması"ndan söz ediyor. "Ağaçtan duyduklarını anlatamayan bir kadının", trajedisinden, "bir bulutun geçişine dikkatle bakan bir çocuğun" meraklı gözlerinden söz ediyor.

Salih Bolat'ın şiirlerinde "Karanlık yollar, kalabalık istasyonlar ve boş limanların uğultusu"na kulak veriyoruz... Atlar çıkmaya çalışıyor çitlerin şafakla tıkanmış kapısından. "Güneşte bekletilmiş sözcüklere" çekiyor dikkatimizi. Düşünceli ayaklarla çimlere bastığımız zamanlar geliyor aklımıza.

Hep sorularına cevap vermeye çalışırken yakalıyoruz kendinizi: "Sürtünen su mu, taşlara çıplak ten mi yoksa, ışığa?"

Hayatımızın dağınıklığını toplayan ilk kadın ile başlıyor tarih: "Ortalığı toplayan kadınlar" ile...

Birkaç toz küçük bir rüzgârla yer değiştiri-

yor. İyi bir iz takipçisi Salih Bolat. Akşam sessizlikle yaralanırken, onu "şafakta otlara tutunan, sonra kaybolan çiy tanelerinden birinin bıraktığı iz"leri takip ederken görüyorsunuz.

Salih'in Ankara'da Konur Sokak'ta Bilim Sanat Kitabevi'nin önünde habire yer değiştiren kalabalığın izini takip ettiği zamanlar geliyor aklıma.

"Bir yük treni nasıl ki bir taşra istasyonuna yaklaşırken yavaşlarsa" siz de sözcüklerle daha fazla hemhal olabilmek için benzer bir yaşlığa ve dikkate ihtiyaç duyuyorsunuz.

Bir feryat aslında Salih'in şiiri. Yitirdiklerimizde ve üzerinde yaşadığımız coğrafyanın gayri resmi tarihine dikkatimizi çekiyor: "Biz de ateşin yüksekliğini ölçen çılgılığı son kez atıyoruz. Buz tutmuş yüreklerin çözülmesini beklemeye zamanımız yok. İşte güneş şuradan batıyor, güneydoğu bu tarafta ve bazı insanlar dağda yürüyor..."

Sonra rüzgâr unutulmuş bahçelere gidiyor.

"Büyük bir balığı kollarında taşıyan bir kadın" geliyor gözünüzün önüne. "Gecede iki yıldız bir kedinin görünmeyen bir şeye uzun süre bakan gözleri gibi" parlıyor. "Fırtınayı başlatmakla suçlandığınız" zamanlar geliyor aklınıza. "Kendini yok eden şimşegin gücüne ve parıltısına" hayran kalıyorsunuz.

Yarım kalan bir düş gerçekle tamamlanıyor. "İçinde bir oyuk gizleyen" dağı keşfettiğinizde hayata dar yeni bir gizemin de sırrını ele geçirdiğinizi düşünüyorsunuz. "Bir kadın elinde kanlı bir bayrakla koşuyor."Uzun süren bir yasa dönen hayatınız sanki bu dize. Maksim Gorki'nin "Ana"sındaki Pavel'in annesinden itibaren bütün yaralı coğrafyalardaki anneler geliyor aklıma, cumartesi annelerinin uzun süren direnişi ve plaza de mayo anneleri geliyor aklıma. Tabii bir de beyaz

tülbentleri ile mikro tarihler yazan barış an-
neleri geliyor aklıma.

“Talan edilmiş mimoza ağaçları”na sahip
çıkmanın yaşama sahip çıkmak olduğunu
biliyor Salih. Anılarla ve hayatla hesapla-
şan şiirler: “Sana güneş ışıklarını gösteri-
yorum, kilimdeki dağ motiflerini aydınla-
tan. Sönmüş lavlardaki başlangıcı görü-
yorsun, anıların tozuyla kapanan...”

Hep umudu diri tutan, yaşamdan umudu-
nu kesmeyen dizeler: “Güz sonu. ağaçta
kalmış tek yaprak düşmek için nasıl bek-
lerse rüzgârı”. Bana Cemal Süreya'nın şire
dair mealen şu sözlerini anımsatan: “Hiç-
bir şiir dalından döne döne düşen bir yap-
rağın hışırtısından daha kıymetli değildir.”

Gece temel izleklerinden Salih'in: “gece-
nin uzantısı sanıyorum siyah bir atı” da bu-
nun kanıtlarından biri. Bir yüzü hep Kava-
fis'i doğrularcasına, denize, Akdeniz'e dö-
nüktür: “yarısı toprağa gömülü balıkçı tek-
nesi”ne ve “lacivert bir denize açılan boş-
luğa” çeker dikkatimizi. Rutin de hayata a-
ittir: “günler bir tünelden çıkıp bir tünele
giren trenler gibi geçiyor. tekin değil gök-
yüzü.” Bütün toplumcu ozanlar gibi Salih
de bir ayna tutar topluma, bir düşün peşi
sıra gitmenin ne kadar soylu bir erdem ol-
duğunu kanıtlarcasına: “kıyıda denize
doğru, yarısı batmış büyük bir aynaya doğ-
ru yürüyorum.”Olup bitenlerden yola çı-
karak yeniden tasarlar yol haritasını: “yeni
harfler çıkarıyorum taşların arasından.” Ve
pastoral referanslar büyük ve sararmış
buğday tarlalarına taşır sizi: “başıboş do-
laşan küçük rüzgârların sararmış ekin tar-
lalarına yönelmesi gibi.” Geçmişle, ve bi-
zim için her zaman bir şeyler ifade eden
seslerle hesaplaşır: “kitabın arasında ku-
rutulmuş kuş sesleri.” İzini sürer zümrüdü
ankanın, yitik bir kavim kendi küllerinden
doğar.

İncirin sütünden ve eşikte bizi bekleyen ka-
dınlardan söz eder. Kalabalık içinde yalnız
olanların trajedisinden söz eder: “ insanlara
çok yakın olmasına karşın, aynı zamanda
çok uzak. Yalnız ve çoğul... Baudelaire'in şair
tanımına uyuyor: kalabalıktayken yalnız, yal-
nızken kalabalık.”Hep uzaktan sevilen zakk-
kuma ve yol boylarını süsleyen zakkumun bi-
le ihmal edilenlerine çeker dikkatimizi “...sarı-
ya çalan beyaz renkli olanları, zakkum de-
nince akla gelmez nedense. zil zurna pem-
be. oysa beyazların, zakkumun oluşturduğu
lirizme katkıları yadsınamaz. akdeniz böl-
gesinin sahil kasabalarını güzelleştirmek
için bakımsız cadde kenarlarında, yoksul
parklarda nasıl çırpınırlar.”Çiçelerin dilinden
konuşur, yaseminden, nergisten ve gelin-
cikten bahsederken odamıza siner kokusu:
“yağmur altında ıslanan bir yaseminden da-
ha anlamlı ne olabilir ki?”, “nergis: unutul-
muş bir şeyin anımsanması”, “ nergis deme-
tini oluşturan sapların kalınlığı, tam genç kı-
zın küçük avcuna göre ayarlanmıştır.” Kırmızı
bir çiğliğe döner gelincikler... “...gelincik
beyaz bir mintanda açılan bir yaraya benze-
tilmeyi asla istemez. Bir kalbi artık aşka ka-
patan mühre benzetilmeyi de. Onun, olma-
yı özlediği en büyük şey, olsa olsa çocukları
nın özgürce koştuğu, rüzgârın başıboş do-
laştığı bahçelerdir, patikaların koştuğu dağ
yamaçlarıdır, güneşte ısınmış buğdayların
oynaştığı tarlalardır.” Bir uğurböceğinin pa-
patyanın en tepesinden havalanmaya hazır-
lanırkenki telaşına dikkatimizi çeker: “hü-
zünlü bir mutluluktur... ilkbaharda açtığı
göz kamaştırıcı çiçekleriyle arılara da olanak
sunan kurumuş bir ot yığını, şimdi alçakgö-
nüllülüğün ta kendisidir... bir taşa oturmuş,
düşünen bir insana, oraya buraya savrulup
duran kararsız bir kurumuş çalılıktan başka
en iyi esin kaynağı ne olabilir ki!”

Son dizeler “yolculuk” adlı şiirinden:

“rüzgâr bana eşlik ediyordu

yol kıyısındaki kaktüslerin sarı çiçekleri biz-
den önce gitmiş bisikletlerin tekerlek izi
ağaçların arasında kaybolmuş mutlu evler
eşlik ediyordu bana bulutlar

babamın bisikletinin arkasında

beline sarılmış giderken

sekiz yaşımda...”

O benim için hep anlamı örşelenmeden ku-
rulan uzun tamlamaların ve inceliklerin şa-
iridir, ama en çok vefanın...

---

amerika amerika ● ● ● ● **yusuf alper**

Amerika, insanlar ve olaylar
Avrupa'nın cevvaleri, katilleri
O sonsuz boşlukta yükselen betonlarla
İnsan insana da olunabilir, olunmuştur

Newyork'da bir güzel siyahi*
Evli mi olduğunu soruyorum
Boşanırsan burada olacağım, bu köşede
Diyorum diyorum ya boşanmıyor

Mutlu ol diyorum ama, sonsuza
İnce bir tebessüm çarpıyor yüzüme
İnsan olduğum için mutlanıyorum
İnsan olduğu için mutlanıyor

Mektup taşıyan güzel kıza takılıyorum
Aşkım'dan gelenleri getirmiyorsun diye
Yarın, söz diyor, getireceğim
Millerce uzakta bir adrese

Yüzünde incecik bir gülümseme
Ne yadırgı ne taciz düşüncesi
Oğlum hayat burda diyorum kendime
Ve selam gönderiyorum sılaya özlemlerle

*Şair dostum Mustafa Suphi'ye yaşantısı, anısı için teşekkürle...

insanları tanımlamak için toplama kamplarında, okullarda, hapishanelerde, hastanelerde verilen sayılar... bir de kimliğimizi tanımlayan şu on bir rakam... geçelim. bizi tanımlamıyorlar 128! bizi tanımlarken sıfırlıyorlar. 128 diyerek, 1682 diyerek, 36, 5 diyerek bizi sıfırlıyorlar. ah bilim! "bilim ağacı yaşam ağacı değildir." demiş nerval. belki de sayıları potansiyel mezarlar olarak düşünmem bundan. gel de rakamlardan kaçma, gel de matematiği sev. malthus kapanı. ne art, ne eksil. numarası olan her yer bir ölüm okulu. okul demişken oğuz atay' da geçer ya "ağaçları kesip kağıt yapan, sonra da o kağıtlara ağaçları koruyunuz" yazdırılan yer. üstelik kendi hayatının acemisi ne çok öğretmen de vardır burada, çağın efendilerine kendini kurban etmiş. devlet dersinde asılıp öldürülmektense belki bir teneffüs daha yaşamak için devlet dersini asmak da var...

hazır söz buraya gelmişken sadece devletin değil, edebiyatın devletlilerinin ve tabiatın yanlış sorusunun kurbanı olan "meçhul öğrenci anıtı" ve ithafı üzerine de yazmak isterim sana haberin yoktur diye. "her yakın zulmün küçük hisseli ortağı" okurun yanında edebiyat erkleri de mi bu şiirin imge evrenine – aurasına bu kadar uzak? uzak ki gönüllü ve dizginsiz doğaları sayesinde her denge-sizliği hünermiş gibi sunuyorlar ve 1970' lerde yazılan şiir birden bire 1987' ye monte edilebiliyor, "hepiniz mezarınız kendinizin"* sözüne yaptıkları gibi.

daha fazla sıfırlanmadan kurtulalım mı 128' den zelda? nasılsa başka bir ölüm okulunda bir umutsuzlar merdiveni buluruz kendimize.

sevgili zelda,

biz hayatı nezaketen kabul edenlerdeniz, ayıp olmasın diye. yaşamak bizim için uyutucu bir masalı dinlemek gibi. nefes almak ritimsiz bir beden, tesellisiz nabzın yankısı sonsuzluk.

hastalıklı periler, kederimize gücü azalttı sadece, onu ortadan kaldırmadı.

şizofren olduğumuzu söylüyorlar bıkmadan usanmadan, oysa, eksik bir cümlenin arafında yaygaranın tene değdiği yerdeki acıya sürçüyoruz. ruhumuz bir heyelan, ama ne diye kurtarmalı?

eyvah dediğimiz bir manolya kokusu neler yapmıyor ki bize? buyurmayı sürdürüyor zuhur,

ama suskun yara koleksiyonu geçmiş oluşturamaz, yürek uzaklığı ise hiçbir şey...

o, bir başkasıysa zeldalıktan kurtulmak istemez misin saçma lama?

sevgili saçma lama,

her şeyin lisanı kendi hali kadar mı? ne dersek diyelim. o, suskunluğunu seviyor, hemdert dilin çürük imkanında çığlıklar istifleme de... sustukça arsız bir tanığa dönüreceğini, kendi itirafını kendine yük gören bu hamallığın kıymetsiz tarihin cilasına bir tamah masalı olduğunu biliyor. bir şey olmayan "bir şey"... anlamsız olamayan "anlamsız" kendimi tükürdüğüm nesnede ısrar eden "ben", var olamayışın iğrençliğindedir.

o, öyle diyor da ben sormadan edemeyeceğim (bayıldım bu yakıştırmaya): sahi sen hangi lamasın? gerçekten saçma bir lama mı yoksa dalai lama mı? neyse, hangisi olursan ol. olmak, şu anla ilgili. hani hiçbir şeyin yapılamadığı iki gün dün ve yarındır ya, insanlık hakkında en şaşırtan şey sonuçta yine insandır.

isimlerinin önüne koydukları, ısrarla kondurdıkları cafcıflı, yaldızlı sıfatlarla çoğalıp her yere kendilerini çağırıp koşanların yanında bir de lamalar ve bir lamanın tükürüğü: "daktiloya çekilmiş şiirler"

hangisi hangisinde boğulacak? sorup duruyor lamalar. ha bi de bi şey öğrendim: lamalar başlarını birbirlerine yaslayarak uyurlarmış, bir yıldırım düşse hepsi domino taşları gibi... dikkatli öl kardeşim ya da saçma lamalıktan kurtulmak ister miydin, peter panın annesi?

peter pan'ın sevgili annesi,

hayatı, hiç var olmayan bir ülkeyi aramakla geçen bir çocuğun var anlaşılana ve sen hep büyü-

meyi seçen. nerden aklıma geldiye sylvia, annesini "cadı" diye nitelendirmiş bir notunda, annesinin onu kendisinin bir uzantısı olarak gördüğünden de yakınmış. "annem öldüğünde ne hissedeceğim? onun ölmesini istiyorum ki ne olduğumdan emin olabileyim" demiş. tam burada ece ayhan'a da selamla: "ne babaların babalıktan çekildiği görülmüş-tür ne annelerin annelikten"

bütün bunlar birinin sevgisini kazanmanın onun onayını da kazanmakla eş tutulduğunun düşünceleri. oysa karşılık beklemeden sevmek nefreti de onaylanmama korkusunu da ortadan kaldırır. nazım'ın da dediği "sen elmayı seviyorsun diye elmanın da seni sevmesi şart mı" bundan başka bir şey değil elbet, ama aramızda kalsın evin duvarlarına "annem beni sevmiyor" yazdığımın üzerinden yıllar geçmiş. eee ne yapsaydım, belki ben de peter pan olmak istiyordum da annem izin vermiyordu. ne güzel sen peter pan'ın annesi olmuşsun. yoksa hiç büyümeyen bir erkek mi vardı dünyanda? tamam sustum.

sustum da seni bir konuda eleştirmeden de duramayacağım: hani mektuplarında, hani çölde olduğun zamanlar o coğrafyanın kadınlarını, çocuklarını tanıtmak için kullandığın sıfatlar var ya... işte onlardan çok da hoşlanmadım, sanki onları biraz ötekileştirmişsin gibi geldi bana. sonuçta doğduğu, yaşadığı coğrafya ne bir ödül, ne bir ceza, ne keder, ne de kaderdir insana, canlara, canlılara. sonuçta, peter pan ülkesine gidilirken kan denizlerini, irin çukurlarını, infaz alanlarını, çöplükleri geçmek de var.

ve bizim coğrafyamızda direnişe, savaşa, kimsesizliğe, açlığa, yoksulluğa doğan çocuklar var. ırzına geçilen, oyun oynayamayan, oyuncaksız büyüyen çocuklar var. çocuklara oyuncak götürürken öldürülen çocuklar var. mülteci çocuklar var. çocuk gelinler var ve bütün bu çocukların anneleri var... bir de kayıp çocuklarını arayanlar hâlâ...

şimdi var mısın tüm sınırları silip kaldırmak

için peter pan'ın annesinden de kurtulmaya, durgun hayat kadını?

sevgili durgun hayat kadını,

dans et!... dans et, kendi ağunda! civa ruhların sığılığında debelenen büyük köle balıklarına karşı... ve...

"gül, ey saf çelişki, nice göz kapağının altında hiç kimsenin uykusu olamamanın sevinci"***

çünkü dahası var... bu hayatta kendiliksiz ilkel dürtülerin stereofonik konçertosu içinde telifi aşk enstrümanına tıklımış kültürün jelatini olmaktan başka işe yaramayan tutku tezgahları, arzu panayırları, bilmece – bulmaca dil üstünde kaydırmaca vitrinlerinin floresan ayartmaları karşısında fazla hayal kurmaya gerek yok.

ağır değil mi içinde aynı kuru yaprağı biriktiren bir beden olmak. sınırlarını zorladığın ücrayı mekan saydırması deneyimlemediğin mesafelerin, dile gelmeyen arzuların?...

sahi, sustuklarımız silinse ne kalır bizden geriye?

ah! ne de güzel kanyoruz, kanatlıyoruz. tenin koşullarından bihaber, ama hep aynı neşterde...sonra kendi kendine dikmeye çalışmak patlayan dikişlerini ariadne' nin ipliğiyle. belirsizliğin, kimliksizliğin labirent yarasına pansuman. susuyoruz, çünkü sen de biliyorsun hiçbir şey kurtarmıyor gecikmişliği belkilerle, keşkelele...

öldürülmüyoruz, hallerimiz imha ediliyor ve inançlar kendi gözünde temize çıkıyor katilleri. bu topraklarda her ay en az 50 kadın cinayete kurban.

"sevişmesi zor, ama birbirini öldürebilmesi kolay insanların kanıksanmış gerilimini olağanlaştıran kolektif zaafılar üzerine kafa yormayan hukuk sisteminin güvencesindeki ahlaktır."*** diyor bir yazar kadın. haklı, ama kanıksadığımız bir şey daha var: unutmak. sonra bu cinayetler pornografiye dönüşerek ilerliyor. hatta bu pornografiyi en çok yazan – çizenlerin yapması da ayrı bir pornografi. anlayacağın "ölüm" yalnızca bir sözcük artık yazarın da şa-

irin de lugatında... tabutun başında poz verenler mi ararsın, benim yazdıklarım okunsaydı adamlar katil olmazdı, diyen mi... ve tık yok halleri mi?... bol alkış var sadece... kiminin katile, kiminin maktule... sonsuz bir alkış tufanı...

ne dersin, hazır tufan başlamışken durgun hayat kadınlığından çıkalım mı yerleşik yabancılığa?

sevgili yerleşik yabancı,

yerleşik yabancıydın bir kızıltoprakta, bir çölün ortasında, bir kum fırtınasında kendi hakikatine yaklaşan ökseli bir kuş.

yerleşik yabancıydı bir yangının ortasında kanatlarından çarmıha gerildiği yerde şiiirlerin.

iki mevsim, iki nehir, biri kızıl, biri mavi; ama ikisi de ters. neye göre, kime göre ters?

ters diyenin bakışları ters. kum fırtınasından da kurum yağmurundan da nehir yönünden çıkılabilir. bütün nehirlerin aşkı denizedir. ter-

sini söyleyene de aşk olsun.

kül ile çöl: kurum ile kum

karşılaştılar dolanıp tüm arka bahçelerini dünyanın

susturup yaralarını

"yangınlardan geliyorum, dedi adam/ yangınlara gitti yanık

depremlerden geliyorum, dedi kadın/ depremlere gitti yıkık"****

belki de hiç karşılaşmadılar. hem yerleşik bir yabancı nasıl dolaşabilirdi tüm arka bahçelerini dünyanın?

ya da

şimdi bunun ne önemi var?!...

*serdar aydın, **rilke, ***mine söğüt, ****metin altıok

sahilden uzağa necati eker

kum zambaklarının arasından
çıplak geçtim
sabah ve yalnızlık
havada çarpışan iki sessizlik
sustum dinlemek için
kendini okuyan günü

beyaz çiçekler şarkı söylemez
yüz uyuşmazlığı büyük keder
plastik şezlong hasır şemsiye
zaman aşımına uğramış taş

zambakların arasından
geçtim maviliğin yanına
ürkütmeden balıkları
yüzerek uzaklaştım
işe yaramadığım yerlere

Onur Savaşı / Jagten

Hiçbirimiz "Kötülük" karşısında mükemmel iyiler değiliz.

Onur Savaşı, Danimarka İsveç ortak yapımı Cannes Film Festivali'nden 3 ödülle dönmüş etkileyici bir film. Yönetmen koltuğunda "Dogma 95" akımının kurucularından, Anti- Hollywood tarzı, yenilikçi bir isim olan Thomas Vinterberg oturuyor.

Filmde, Mads Mikkelsen'in canlandirdiği Lucas karakteri, eşinden ve işinden ayrılmış kendine yeni bir hayat kurmaya çalışan iyi ve oldukça duyarlı bir insandır. Yaşadığı küçük kasabada işe başlayan Lucas, bir yandan hayatını düzene koymaya çalışırken, diğer taraftan da oğluyla güzel bir ilişki kurma çabası içindedir. Oğlu da Lucas'a çok düşkündür, iyi bir ilişkileri vardır ve (çocuğun adını yaz bence) yeni düzene uyum sağlamakta zorlamakta, babasını özlemektedir. Annesi babasını kendinden yoksun bırakarak cezalandırmak istemekte ve görüşmelerini kısıtlamaktadır. Babayla oğlu arasına sürekli mesafe koymaya çalışmaktadır.

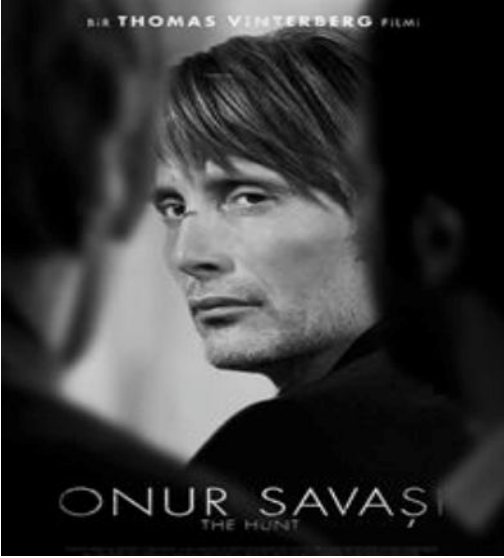
Ayakları üzerinde durmaya çalışan Lucas, yaşadığı bu küçük kasabada sevilen bir insan. En yakın arkadaşı (Kim adı?) ve ailesi, aynı zamanda komşusudur ve kendisine çok destek olurlar. Ailenin küçük kızı Klara, anaokulunda Lucas'ın öğrencisidir. Babasının ricasıyla bazen okula Lucas'la birlikte giden Klara, öğretmeninden etkilenir ve ona karşı çocukça, masum bir ilgi beslemeye başlar. Klara

bir gün kendisini öpünce Lucas bu ilgiyi fark eder ve çocuğu incitmeden belli bir mesafe koyar. Kendini kötü hisseden Klara, Lucas tarafından tacize uğradığını iddia eder. Çocuk tacizcisi olarak yaftalanan Lucas'ın hayatı bu noktadan sonra tam bir cehennemdir.

Olay kitlesel bir linçe dönüşmeye başlar. Çaresiz kalıp nasıl davranacağını bilemeyen Lucas; dayak yer, köpeği öldürülür, hapse girer ama en kötüsü sosyal olarak tecrit edilir. Kitle içinde bulunan birey sadece çokluğun, sayı fazlalığının verdiği bir duygu ile tek başına olduğu zaman frenleyebileceği içgüdülerini terk ederek yenilmez bir güç kazanır. Bu güçle hareket eden kasaba halkı bir an için bile bu tacizin doğru olmayabileceği ihtimalini düşünmeden Lucas'a her türlü hakareti eziyeti yapmaktadır.

Kasabanın tamamı Lucas'a cephe almış, hatta kendi çocuklarının da tacize uğradığını iddia etmeye başlamışlardır. Lucas'a inanan sadece oğlu ve yakın bir arkadaşı kalmıştır. Burada "Dostluk" kavramı da çok iyi işlenmiş. Hukuken aklanan Lucas ne yazık ki toplum karşısında halen suçludur. Lucas, onu çok iyi tanıyan dostlarının bile ona şüpheyle yaklaşması karşısında çok acı çekmesine rağmen sakinliğini korumaya karar verir. Çünkü suçlu değildir! Kahramanımız belki de masum olduğu için, asla başını önüne eğmez. Tepkilere rağmen kiliseye de gider. Dayak yediği ve kovulduğu markete de gitmeye devam eder. Lucas, ne kadar ötekileştirilirse o kadar kendi olup güçleniyor ve dimdik duruyor. Bu öznel ve kararlı duruş, izleyiciye çok doğru bir mesaj veriyor.

Filmin açık uçlu ve sürpriz bir finali var. Bu sürpriz finalle ve merak duygusunun seyirciyeye yansıtılmasında yönetmenin etkisi elbette yadsınamaz ama önemli bir diğer faktör; Mads Mikkelsen'in muhteşem performansı. Nitekim Mads Mikkelsen Onur Savaşı filminde ki bu rolüyle 2012 Cannes Film Festivali'nden en iyi erkek oyuncu ödülü ile dönüyor.

Biraz Dogma 95 akımından söz etmek istiyorum.1995 yılında Danimarkalı yönetmen Lars Von Trier. Trier sinema sektörünü sallayan Die Hard, Terminator gibi dev bütçeli stüdyo odaklı prodüksiyonların egemenliğinden şikayetçi. Bağımsız sinema ve stüd-

yolara hapsolmuş sanatçı ruhlu yönetmenlerin üzerindeki baskıyı kaldırmak istiyor. İşte o akşam arkadaşı Thomas Vinterberg ile 10 maddelik Dogma 95 Manifestosu'nu yazıyor. Düşük bütçelerle çekilen filmler yönetmenlerin ön plana çıkmasını sağlayacaktır. Ancak zamanla bu akım popüleritesini kaybeder. Günümüze kadar farklı yönetmenlerle 200'e yakın filmle sertifikalandırılmıştır. Von Trier'den The Idiots (1998), Vinterberg'den Festen (1998), Kragh-Jacobsen'den Mifune's Last Song (1999) ve Levring'den The King is Alive (2000) türünün en bilinen örnekleri arasındadır. Thomas Vinterberg bu akımın enbaşarılı yönetmenlerinden biridir.

Vizyon tarihi : 18 Ekim 2013 (1s 51dk)

Yönetmen : Thomas Vinterberg

Oyuncular: Mads Mikkelsen, Thomas Bo Larsen, Annika Wedderkopp

Tür : Dram

Ülke : Danimarka, İsveç

lullaby

hüseyin can kaçır

Bazen bir şarkı unutamayacağımız bir dokunuş bırakır/mış tenimize, o dokunuşla dağılan etin tınısı tırmalar/mış duvarları.

Duvarlar sökülür/müş ev içlerinden odalara. Gecenin bir döneminde kilitlenir/miş iki oda karşılıklı.

Odalar birbirlerine ter gönderir/miş sessiz sedasız sevişildiğini göstermek için koridorlara. Ses çıkmaz/miş zaten, iki vücut masallara uyup kıvrılırken yanyana, odalarda duvarlar-duvarlarla odalar karanlıkta kalıp gözgöze gelmeye çalışır/miş terli terli.

Ter göz gözkapaklarına iner/miş ten sahibinin. Kilidi açılan oda, diğerine gönderemediğinde ıslanır/miş koridorlar.

O şarkının sözlerini kimse bilmez/miş, sadece çalar/miş şarkı.

Ha bir masal önce, ha bir masal sonra titreyip silkelenmek için örtülerden...

Günahlarına örtünür/müş kadın, ağızdaki üç kelime koridorlara, koridorlar evden sökülmüş duvarlara, duvarlarsa adamın ruhunu teslim etmek için karanlığa şunu der/miş; "bir daha yapmayalım" yoksa...

“İnceliğin dille rakısı”

Şiir, edebiyatın hiç kuşkusuz en sanatsal hali. Öyle ki edebiyat ve sanat diye bir ayrıma gidilse şiiri, sanata dahil etmek daha uygun düşer. Üstelik şiir, retoriğin de çok ötesine düşen sanatsal bir edim. İşte, söz konusu sanat olunca şiir eleştirisi, ancak öznel değerlendirmelerle inşa edilebilir. Estetik alana eğilen pek çok düşünür, buna hemfikir kuramlar üretmişlerdir. O halde, salt öznel değerlerden bahsediyorsak; birkaç notadan ve derinliği olmayan güftelerden ibaret bir pop şarkısıyla Ay Işığı Sonatı'nı birbirinden nasıl ayıt edebiliyoruz veya ona hangi ölçütlerle hiyerarşik bir değer biçebiliyoruz? Müzik, belirli rasyonel bir dizinin farklı devinimleriyle ortaya çıkarken; şiir de dil gibi salt ussal bir malzemeden oluştuğuna göre; böyle örtük ölçütler sıralamak belki mümkün görünüyor. Oysa, şairlerin ya da şiir üzerine yazanların veya şiir okurlarının da teslim edeceği üzere, şiir için sabit ölçütler belirlemek epey güçtür. Buna istinaden öncelikle, kendi sübjektif yargılarımın başlıca kriterlerini sıralamak istiyorum. Her sanat dalı gibi şiirin de sınırsız özgürlük talebini göz önünde bulundurunca, bu ölçütlerin ne kadar esnek olduğunu söylememe gerek yok sanırım. Genellikle okunmaya değer gördüğüm kitaplar üzerine yazdığımı hesaba katarsak, sadece bir yol haritası şeklinde şiiri hangi ortak değerler üzerinden ele aldığımdan bahsetmek gerek diye düşünüyorum.

Karşıma çıkan yeni bir şiirin, öncelikle ger-

çekten de yeni mi olduğuna bakıyorum. Bu kıstasta aradığım özellik, kelime seçimlerinde klişelerden kaçınma ya da biçimsel özgünlük değil; şiirin yeni bir şey söyleyip söyleyemediğiyle ilgili. Daha önce hissetmediğim ya da üzerine düşünmediğim bir gerçekliği veya çok aşına olduğum bir hissi, fikri, mekanı, zamanı, nesneyi ya da durumu daha önce hiç ifade edilmediği şekilde dile getirebilmiş mi?

İkinci kriterimi ise kültürlere aşırı vurgu yapıldığı post modern çağımızda biraz öznel bir arayış sayabiliriz; zira günümüzde yerellik bir paradigmaya dönüşmüş durumda. Aksine, benim için ise evrensellik fikri, şiirde halen öncelikli olarak tercih ettiğim bir ölçüt. Elbette şunu da hemen eklemem gerekiyor ki dönemsel ya da güncel ifadelerin veya mekânsal betimlemelerin yer aldığı pek çok başucu şiirim de bulunmakta. En azından kendi şiiri-me ilişkin konuşmak gerekirse, ben sürekli ve hızla değişen teknolojiye ilişkin sözcüklere nadiren başvuruyorum ya da tüm dünyaca benimsenmesi zor; belirli bir bölgeye özgü kültürel öğelerden elimden geldiğince kaçınmaya çaba sarf ediyorum. Tabii, dünyanın her ülkesinde kuşaklar boyu okunacağımdan değil ama ne de olsa çoğu şair/yazar yapıtına güveniyorsa daha çok kişi tarafından okunup anlaşılmalı ister. Belki bunun temelinde bu güdü yatıyordur.

Şiir okurken, üçüncü olarak baktığım kriter ise şiirin estetik yönü ki bunun için her ne kadar lirik bir yapı arıyor olsam da lirik nitelikten bir hayli uzak pek çok serbest ölçü ya da deneysel şiiri büyük hayranlıkla okuduğumu/dinlediğimi ve 'güzel' bulduğumu hemen belirtmiyim.

Tüm bu kıstaslar bir yana, şiirde en temel ölçütüm diye nitelendirebileceğim ölçüt ise; anlam. Dil ile yapılan bir sanatta anlama öncelik vermek, tabii ki doğal karşılanabilir. Buna karşın, günümüzde şiirin anlamı genellikle arka plana atılmış bir durumda. Üstelik, sadece şiirde ve sadece günümüzde değil; daha ön-

ce resim sanatında da bu konu epey tartışılmıştı. Şu aralar, tercüme etmekle uğraştığım Kandinsky'nin "Sanatta Maneviyat Üzerine" adlı kitabında, sanatçı, dışsal biçimin değil; içsel anlamın altını çiziyor. Kandinsky'ye göre, sanatın ruhu, yapıttaki "ne" sorusuyla ilintilidir; "nasıl" sorusu ise onun sadece değişken bedeni olmaktan öteye gidemez. Varsaydığım söz konusu dikotomide, nihayet, şiirde biçim, bedeni temsil ederken; anlam ise ruhu temsil eder. Öte yandan, anlam da kendi içinde bir görecelik taşır. O halde, şiirde anlamın içsel niteliğine nasıl karar verdiğim sorusu akla gelebilir.

"Hakikate yaklaşmış olan", "saf iyilik barındıran", "güzelliğin en güçlü ifadesi", gibi betimlemeler, elbette belirli öncüllere dayanacağı için anlamın niteliklerinin nihai tanımını vermekten uzaktır. Nasıl ki iyi kitap seçebilmek için her şeyden önce çok kitap okumak gerekiyorsa; anlama ilişkin fikir yürütmek de buna benzer bir süreç gerektiriyor. Elbette çok okumak, kendi başına yetersizdir; okuduklarımıza dair düşünmek de bir o kadar elzem. Buna ilişkin popüler bir analogi vardır: İngilizce bir kavramla ifade edersek "digestion" (sindirim) yani bedenimize uygun olanları hücrelere katıp; lüzumsuzlarını dışarıya atmak. Vücudumuz bunu, besin seçimi haricinde bilinç dışı işleyen muazzam bir sistemle gerçekleştirirken; düşünsel zeminde bu, ayrı bir çaba; dogmalardan arınma ve yeni bilgileri ekleme gibi bilincin dahil olduğu karmaşık süreçler gerektirir. Okuduğunu özümseme eylemi, kişiye bütün bir ömür süresince kendi hayatından ve çevresindeki insanların yaşamlarındaki örneklerden deneyimleyebileceği bilgilerin katbekat fazlasını sunar. Aslında, sevgi de dahil; biz her şeyi "öncekilerden" öğrenip akıl/vicdan terazisinde sürekli güncelleriz ve bunda, konuya ilişkin kalem aldığım tezimde de belirttiğim gibi masalların yanı sıra yazılı kaynakların payı oldukça büyüktür. Özetle, çok okuyan, anlama daha çok yaklaşır.

Şiirde olduğu gibi her yazılı örnekte, failden bağımsız olarak metne odaklanmak gerektiğini öneren yapısalcı yaklaşıma yatkın olmanın yanı sıra özellikle de şiir gibi yazın türlerinde anlamın okur tarafından defalarca yeniden üretildiğini de yadsımamak gerektiğini düşünüyorum. Şiirin gizemli büyüğü ve gücü de muhakkak ki buradan geliyor. Pek tabii, şairinden ve onu çevreleyen koşullardan tümüyle bağımsız bir şiirden söz etmek de fazla inatçı bir tutum olur. Özellikle de sosyolojik etmenleri şahsen göz ardı edemeyeceğim için; tam da bu sebeple, önyargılarımdan her ne kadar onları en aza indirmekle övünsem bile- daha uzak bir değerlendirme için şairin biyografisine dair asgari veriyle okumaya koyuluyorum. Öte yandan, çağdaşım pek çok şairi tanımış olmaktan da ayrı bir kıvanç duyduğumu belirtmek isterim. Müslüm Çizmeci, İnan Ulaş Arslanboğan, Kadir Aydemir, Haydar Ergülen, Cenk Gündoğdu, Altay Öktem ve Ufuk Akbal gibi sayabileceğim böyle pek çok isim var; ne mutlu bana ki hem onları bizzat tanıdım hem de şiirlerini.

Bu yazıda, çok kısa bir süreliğine ayaküstü sohbet edebildiğim bir şairin ilk şiir kitabını naçizane değerlendirmek niyetindeyim. Yayınevim Lethe Kitap'ın Karga Bar'da düzenlediği kitap tanıtım etkinliğimizde karşılaştığım Abilmuhsin Özşönmez'in şiirlerinden bahsedeceğim. Hemingway'in, aynı kulvarda rekabet ettikleri için diğer yazarlardan uzak durulması gerektiğine ilişkin savının aksine; Özşönmez, 'öteki' şairleri desteklemekten hiç kaçınmıyor. Özşönmez, yıllardır şiirin içinde; dolayısıyla bir hayli damıtılmış bir şiir kitabıyla şiirdeki uzun soluklu emeğini taçlandırdı. Özşönmez'in şiir kitabı "Jengi", Natama Yayıncılık tarafından 2019 yılında yayımlandı. Kitabın kapağında yer alan kız çocuğu resmi de şairin "Allahım kız çocukları neden senin en geniş özetin" mısrası ile tam örtüşüyor. Buna, ancak incelmış bir ruhta meydan gelebilecek 'şair hassasiyeti' diyebilirim.

Ülkenin toplumsal arka planındaki olaylara karşı duyarlı bir şair olduğunu pek çok dize-

sinde hissettiren Özönmez, kitabın genelinde, insan, yaşam, ölüm, yalnızlık, zaman, özlem, çocukluk, sevgi gibi evrensel temaları işliyor. "Aşk" kelimesini hiç kullanmamış; sevgi birkaç şiirde, tam da yerinde geçiyor. Belki de şair aşka bencilce bir tutku, sevgiye ise koşulsuz bir duygu anlamlarını yüklemiştir; kim bilebilir? 'Aşk' sözcüğünü bir şiir kitabında hiç kullanmamak, Georges Perec gibi hiç e harfini kullanmadan Fransızca roman yazmak gibi bir şey; ustalık ister. Bu noktada, Deleuzecü laf kalabalığına girip minör edebiyat yakıştırmaları yapmayacağım. Özönmez'in kelime dağarcığının enginliği tüm şiirlerine sızmış; dolayısıyla metaforları da bir o kadar yetkin bir hal almış. Yapılan akademik bir araştırmada, şiirsel imge oluşturmada şairler tarafından en sık kullanılan kelimeler şöyle sıralanıyor: "deniz, ölüm, yürek, güneş, kalp, gözler, toprak, gök, çocuk, rüzgar, ses, bulut, ruh, şiir, gece, yalnızlık, gül, su, uyku, rüya, hüznün, zaman. Özönmez'in de şiirlerinde ustalikle yer verdiği bu sözcükler arasında "gül" benim en çok dikkatimi çekenler arasında. Neden acaba, 'gül' imgesini kullanan şairlere karşı ayrı bir sempati duyuyorum. "gülün nasıl açtığını not al", "ışığı geriye eğen şey ne/gül mü?", "gülü gözle yormayı ben sözcüklerden öğrendim", "eğilip durur her seferinde gülü çizer güneşe gözüm", gibi dizelerde sanki divan edebiyatının esriklığı seziliyor.

Şair, 'zaman' temasını da 'yelkovan' ve 'akrep' imgeleriyle sıkça işliyor şiirlerinde. Kitabı adını veren ve benim de en beğendiğim şiirler arasında olan "Jengi" adlı şiirden: "zaten o an orada saat sıfır sıfır sıfır sıfır/kumlar yelkovanlar jengi". Şairin sık başvurduğu bir başka metafor ise "et". Şiirlerde daha çok "kan" ile ilişkilendirilmiş olan "et", bana Ufuk Akbal'ın şiirlerindeki "ten" sözcüğünü anımsattı. "Ölüm" ise daha çok konu bağlamında şiirlerde çoklukla karşılaştığımız bir kavram: "çiçek ve ölüm başka bir şeye benzer belki", "sır olmaz ölümler arasında/sese bulaşan her şey paslanır". Bu efsane dizelerin yanı sıra içinde metafizik barın-

dıran dizeler de sıkça göze çarpıyor: "Yüzüncü adı güneş olsun", "kapandığında cennetin yankısı", "ağzına al çekilmiş azap", "yüzündeki tufanı kurula", "Suları Musa'dan çok önce bölen", "kaniyor çarmıh çiviler jengi", "bir fotoğraf koy üstüne sıratın", "Yüze yakın sözcük bir bardakta eridi/bu kanatlar birden çıkmadı". Zaten şair, kitaptaki son şiirinde Dante'ye selam vermeyi de eksik etmiyor. Şair, anlamın derinliğine, dirimin yoluyla da inmeyi başarıyor ki bunu yapan şair sayısı daha azdır. "virgülün kuyruğunu silen/yolunu kaybetmiş bir ışık/yayılmalı yüzüme gülümsemeliyim", "zerdali yapraklarını toprağa mühürleyen turnusol yağmurlar/vefalı metanetler taşıyor ömrüme", "ürkerek gömleğinin buruşuğundan göğsüne/çıkdı cebinden yatmış kuponu buruşturdu/...korkuyor yırtmaktan buruşturuyor her şeyi", "ağacın sustuğu dal kesilince/gök sesinden ilk katreyecek ayıkladıkça çikanları atıp içine", "öpmek med öpmek cezir/geçerdi kumdaki izler", "günlerce bakıp soru sormayacağım denize", "yazıladurur ince divitle hep aynı soru."

İnsanı, derin anlamlara doğru yolcu eden mısralar bunlar; üstelik metaforları kişiye özgü seyahatlere çıkaran cinsten. Elbette bu dizeleri, şiirin kendi kontekstinde okuduğunuzda daha da engin bir haz vereceğini hatırlatmakta fayda var. İyi bir şiir yazmak için, her şeyden önce insan olarak belli bir noktaya erişmek gerektiğine inanıyorum. Daha önce sözünü ettiğim, kitaplarla genişlettiğimiz deneyimlerimizin yanı sıra düşünsel açıdan ve bu fikirleri yaşamımıza uygulama doğrultusunda ulaşılan bir noktaya da noktalar. İnsanın güçsüzken haksızlıkla karşılaştığında, gücü eline alınca haksızlığı tekrar etmemesi durumu. Yani insanın, "yasını tuttum beni sokan bütün arıların" diyebilmesi. Bu da bence bir ruh inceliğine yol açıyor. Elbette bu incelikte sadece kitapların değil, her sanat dalının, müziğin bizzat katkısı sonsuz. İşte sanatçı, kendi nezdinde böyle bir insan ve tam da bu nedenle sanatı da incelikli oluyor. Şairin "dikleşiyor inceliğin dille rakısı" dizesine yakışır şiirler var bütün bir kitapta.

Bir Şarkı

Keşke burada olsaydın canım,
Keşke burada.
Şu divanda oturuyor olsaydın
Ben de yanında.
Mendil senin olsaydı da
Gözyaşını ben dökseydim, ıslatsaydı çenemi.
Tabii her şey,
Tam tersi de olabilirdi.
Keşke burada olsaydın canım,
Keşke burada.
Benim arabamda olsaydık da
sen değıştirseydin vitesi.
Bambaşka bir yerde bulurduk kendimizi,
bir kıyıda belki, kimselerin bilmediği.
Keşke burada olsaydın canım,
Keşke burada.
Yıldızlar çıktığında ortaya
astronomiden bihaber olsaydım,
uykusunda iç geçiren suya
ayın şavkı vurduğunda.
Keşke burada olsaydın canım,
yeryüzünün bu yarısında,
oturup sundurmada
yudumlarken biramı.
Gruba karşı
oğlanlar bağırış çağırış, çığlık çığlığa martılar.
Unutmanın ne gereği var
madem sonunda ölüm var?

Türkçe söyleyen: Ozan Çororo

Joseph Brodsky

1940 yılında Leningrad'da doğan Brodsky yazmaya henüz 18 yaşında başlamıştır. Çalışmaları "anti-Sovyet" bulunduğu için 5 yıllığına sürgüne gönderilir. 1972 yılında sınır dışı edilip kısa bir süre Viyana ve Londra'da kaldıktan sonra ABD'ye yerleşir ve 1977 yılında Amerikan vatandaşı olur. 1987 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. 1996 yılında vefat etmiştir.